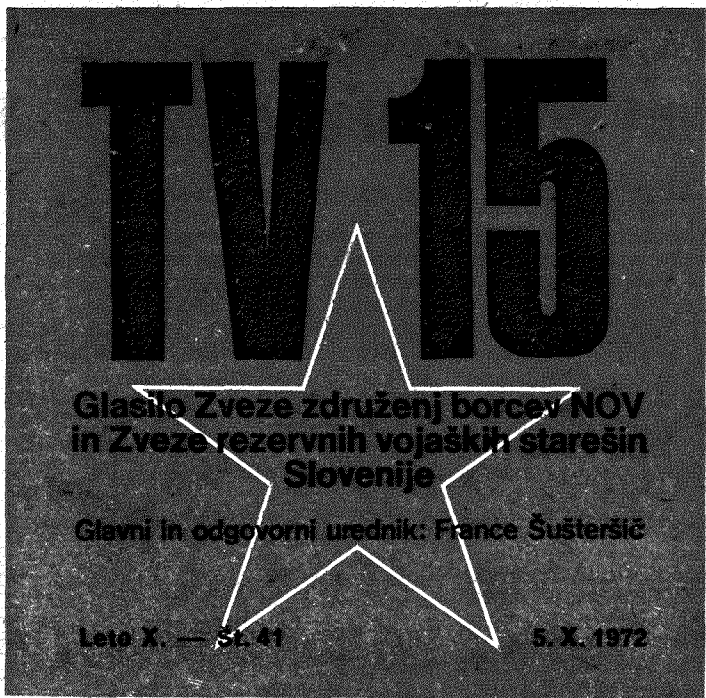

V Hrenovicah pri Postojni so na dan pionirjev odkrili spominsko ploščo Jožku Turku, najmlajšemu partizanskemu učitelju na Primorskem, ki so ga ubili okupatorji.

Četrto stoletje v žarišču revolucije

INTERVJU »4. JULA« Z GENERALNIM SEKRETA RJEM ZO ZZB NOVJ DUŠANOM SEKIČEM

Uredništvo »4. julia« je ob 25-letnici ustanovitve ZZB NOVJ zaprosilo generalnega sekretarja zveznega odbora naše zveze Dušana Sekića, naj bi odgovoril na nekatera vprašanja.

Prvo vprašanje se je glasilo: Minilo je 25 let od ustanovitve organizacije borcev narodnoosvobodilne vojne; ta organizacija se je med vsem svojim dosedanjim delovanjem prilagajala tako potrebam članstva kakor tudi vlogi, kakršno od nje pričakuje družba. Kakšna pa je ta vloga borčevske organizacije danes?

Sekretar Sekić je odgovoril, da je vloga ZZB NOV Jugoslavije na sedanji razvojni stopnji naše samoupravne socialistične izredno velika in da njen pomen še od dne do dne narašča. Kolikor bolj se oddaljujemo od začetka naše socialistične revolucije, toliko bolj se razraščajo naloge in pomen zveze. Okrog milijon se živečih udeležencev narodnoosvobodilne vojne je mladane vseh dejavnih v naši družbi ter vplivajo nanjo. Ta množica udeležencev revolucije, ki se ni niti za trenutek odvrnila od revolucionarnih načel, je pomembna družbenopolitična sila države, zato pa je njen pomen v sedanjosti izreden. Seveda pa borci NOV niso edina družbena sila, ki varuje in nadaljuje revolucijo. Poglavitni nosilec revolucije je bil in je to tudi dandanes delavski razred z Zvezo komunistov na čelu.

Vprašanje: Vojna je minila, življenje pa se nadaljuje; revolucionarji nadaljujejo boj za svoje ideale v prizadevanju, da bi težisce tega boja prenesli na novi rod. Katere se poglavitne značilnosti prizadevanj, da se revolucija nepretrgano nadaljuje?

Odgovor: Pravi revolucionarji so se zmeraj zavedali, da sami sebi niso dovolj, saj so stopili v revolucijo za koristi vsega ljudstva. Zato niso nikdar pomislili, da bi ideale, smotre in tradicije revolucije zadržali zase, marveč so si prizadevali prenesti jih na množice, predvsem na mladino. — V minulih sedemindvajsetih letih po končani revoluciji z orožjem je bilo v tem pogledu doseženo zelo mnogo. Milijoni mladih ljudi, celi rodovi, ki so se rodili po vojni,

so prevzeli ideje, ideale in načela revolucije. Tako jih bodo vsekakor prevzemali prihajajoči rodovi, saj so to trajne vrednote. Vendar z dosedanjimi uspehi ne moremo biti popolnoma zadovoljni. Protisocialistične sile še zmeraj ostajajo in vplivajo na mladino, kakor smo se lahko prepričali med dogajanjem zadnje čase ne le na Hrvaškem, marveč tudi drugod po državi. Rovarjenje teh sil smo omogočili mi sami, ker smo delali zadnja leta nekatere napake. Zato je nujno potrebno posvečati nenehno skrb političnemu delu med mladino, na kar nas je neštokrat opozarjal tudi tovariš Tito. ZZB NOV je nedavno hkrati z Zvezo mladine Jugoslavije dala nekatere pobude za skupno prizadevanja pri pospeševanju revolucionarnih tradicij. To pa bo trajna naloga med prihodnjim delovanjem vseh družbenopolitičnih organi-

zacij in ustanov za mladinsko dejavnost in izobraževanje.

Vprašanje: Pridobitve narodnoosvobodilne vojne so trajne in morajo živeti z ljudmi, z novim rokom. Kaj bo omogočilo to trajnost?

Odgovor: Našo revolucijo je začel in uresničil delavski razred s komunistično partijo na čelu. Revolucija je prinesla globoko družbeno preobrazbo; zato se naša revolucija bistveno razlikuje od raznih drugih revolucij (tudi od tako imenovanih, lažnih), zlasti še, ker so jo začeli, jo uresničevali in jo zmagovito končali mladi ljudje iz vrst delavskega razreda, kmetov in napredne inteligence. Zaradi tega so smotri in trajna korist delavskega razreda prav pridobitve revolucije, ki so takšne vrednote, da bodo ostale trajne.

Vprašanje: Očitna so prizadevanja vseh

SLOVESNA SEJA OB 25-LETNICI ZVEZE BORCEV NARODNOOSVOBODILNE VOJNE JUGOSLAVIJE

Včeraj, 4. oktobra, so se v Beogradu sešli na plenarno sejo člani zveznega odbora ZZB NOV Jugoslavije. Najprej so na delovni seji sprejeli odlok o ustanovitvi plakete ZZB NOV in pravilnik o podeljevanju te plakete. Le-to lahko ZZB NOV podeljuje posameznikom in organizacijam za posebne zasluge pri negovanju revolucionarnih tradicij, organiziranju priprav na vseljudski odpor, pri skrbi za borce in invalide ter pri organizaciji in krepitvi mednarodnega sodelovanja borcev. Prvo plaketo so podelili tovarišu Titu. S seje mu jo je odnesla delegacija, v kateri je Slovenijo zastopala Vida Kulovec. Delegacija je tudi sprejela red bratstva in enotnosti z zlato zvezdo, s katerim je tovariš Tito odlikoval ZZB NOV Jugoslavije ob petindvajsetletnici delovanja.

V nadaljevanju seje so člani zveznega odbora obravnavali položaj ranjenih borcev in družinskih članov, ranjenih oziroma padlih v bojih za obrambo in varnost naše države. Soglasno so se strinjali, da je treba tudi osebam, ki so bile ranjene ali kako drugače poškodovane po 1. januarju 1948 v bojih za obrambo in varnost države, priznati enake pravice, kot jih imajo vojaški vojni invalidi, prav tako tudi družinskim članom padlih ali umrlih zaradi ranitve ali poškodb, zadobljenih v bojih za obrambo in varnost države po 1. januarju 1948. Te sklepe bodo posredovali zvezni skupščini, da bi jih vključila v novi zakon o vojnih invalidih. S popravkom bi bila odpravljena krivica kakim 300 oseb, ranjenim v bojih za obrambo in varnost države oziroma poškodovanim ter kakim 300 družinam padlih ali umrlih zaradi ran in poškodb.

Ob 12. uri pa se je zvezni odbor ZZB NOV sestel na slovesno sejo, posvečeno petindvajsetletnici ustanovitve Zveze borcev NOV. Poleg članov zveznega odbora ZZB NOV so se seje udeležili posebno zaslužni člani ZZB NOV, predstavniki družbenopolitičnih organizacij ter JLA. O jubileju je govoril predsednik ZZB NOV Jugoslavije tovariš Marijan Cvetković. — Več o tem prihodnjč.

FRANCI STRLE

družbenopolitičnih organizacij, da bi svojo sestavo in dejavnost kar najbolj prilagodile sodobnim potrebam in bolj omogočile dejavnost članstva. Kako pa ste zadovoljni s sodobno organizacijsko sestavo borčevske organizacije?

Odgovor: Menim, da sedanja organizacijska sestava ZZB NOV na splošno ustreza. Sicer pa se bo o tem izrekel prihodnji, sedmi kongres ZZB NOVJ. Čuti pa se potreba, da bi osnovne organizacije ZZB NOV bolj neposredno nastopale kot nosilci družbenopolitične dejavnosti na svojem področju, povezano s SZDL. Doslej so se borci shajali le po nekajkrat na leto na svojih zborih, večinoma, ko so imela njihova združenja občni zbor, na proslavah ali kakšnih pomembnejših obletnicah. Redkeje pa so zborovali, ko je bilo treba obravnavati kakšno pereča družbenopolitična vprašanja. Mnenje je, da ima pobudo za takšne primere zgolj SZDL, in dogaja se celo, da obe organizaciji prezreta kakšen pomemben dogodek. Zato bi se borci morali pogostejše shajati, razpravljati, predlagati in sklepati o perečih družbenopolitičnih zadevah na svojih zborih, tako v svojih združenjih ali na večjih zborovanih.

Vprašanje: Ali menite, da smo doslej storili dovolj, ko smo opozarjali in poudarjali jugoslovanski pomen naše revolucije? Kaj bi bilo treba še storiti v ta namen?

Odgovor: Ko govorimo o socialistični, samoupravni Jugoslaviji, o bratstvu, enotnosti in enakopravnosti naših narodov, moramo poudarjati skupno korist, nujnost, da živimo v skupnosti Socialistične federativne republike Jugoslavije. Te nujnosti ne omenjajo in ne poudarjajo dovolj na javnih nastopih, v tisku in razpravah. Toda tovariš Tito nikdar ne zamudi priložnosti, da bi ne opozoril na to kot na poglavitni pogoj našega življenja in obstaja. Morali bi tudi več govoriti ne le o občinah in republikah, marveč tudi o Jugoslaviji kot skupnosti vseh naših narodov, saj smo lahko le v nji svobodni in enakopravni. Samo kot takšna bo naša domovina ostala simbol tako sedanjih kot prihodnjih rodov, ki bodo boljše doželi ter doživeli pomen skupnega življenja vseh naših narodov v naši samoupravni in socialistični skupnosti.

besede in dejanja

LEPI PREDPISI IN SLABA PRAKSA

Kršenje posamičnih in kolektivnih (skupin) pravic delavcev in občanov ima več posledic. To se kaže predvsem v oblikovanju človeka kot osebnosti. Opažamo, da ni le neprijetno, marveč tudi nevarno postavljati se po robu posameznikom in skupinam, ki so si prilastile oblast in si s potuhnjenimi oblikami ustvarjajo ekonomski in politični kapital. Zato se jim marsikdo slepo pokori, ker ne vidi v tem le perspektive, marveč tudi obstanek. Postopno se spreminjajo v dvolično, pa tudi brezlično osebnost.

Komunist — 29. IX. 1972

PREMALO ZDRAVNIKOV

V Bosni in Hercegovini je zaposlenih komaj 2200 zdravnikov, kar pomeni, da en zdravnik skrbi za 1630 ljudi. V nerazvitih predelih je to razmerje še manj ugodno. V občini Janj na primer pride en zdravnik na 23.000, v Bratuncu pa na 26.000 prebivalcev.

Tovariš — 25. IX. 1972

TAKI SMO

Ekipa Televizije Beograd, ki izvaja akcijo »Tovariši na cesti«, je inscenirala prometno nesrečo in s skrito kamero spremljala, kako vozniki reagirajo. Od vseh 90, ki so vozili tam mimo, so se ustavili samo štirje, da bi pomagali »ponesrečenim«.

Ce bi na kakršenkoli način ob cesti ostal samo avtomobil brez voznika, bi se jih prav gotovo ustavilo vsaj kakih deset, da bi se oskrbeli z rezervnimi deli.

Večerne novosti — 24. IX. 1972

ŠTEVILKE POVEDO DOVOLJ

Strokovne službe vrhniške občinske skupščine računajo, da je na njihovem območju okoli 193 alkoholičnikov, kar pomeni 1,4 odstotka vseh prebivalcev. Med temi je 111 težjih alkoholičnikov.

Posebno pretresljiv pa je podatek, da je med otroci alkoholičnikov na Vrhniki vzgojno zanemarjenih 99 otrok, 34 jih je duševno motenih, sedem pa jih je že prišlo navzkriž z zakoni. Kar 63 odstot-

kov otrok alkoholičnikov je več ali manj prizadetih, čeprav seveda v vseh primerih alkohol ni edini ali glavni vzrok.

Dnevnik — 28. IX. 1972

bonboni
VISOKI
vodijo
v kvaliteti

Dvoje vprašanj iz razprav o pokojninskem in invalidskem zavarovanju

Zadnje dni je naše uredništvo prejelo nekaj dopisov, ki se nanašajo na osnutek zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. V glavnem gre v teh dopisih za določila 4. točke 64. člena tega zakonskega osnutka. Ugotavljamo, da nekaterim dopisnikom ni povsem jasno, kaj vsebujejo predvidena določila tega člena.

Ker je osnutek zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju še vedno v javni razpravi in je pričakova-

ti, da bo še kdo o tem pisal, objavljamo 4. točko člena 64, ki se glasi.

4) Upokojencu, ki je uveljavil starostno pokojnino s pokojninsko dobo 40 let (moški) oziroma 35 let (ženska), pa je ponovno stopil v delovno razmerje ali začel opravljati samostojno dejavnost:

I. varianta: se pokojnina izplačuje nezmanjšana, če njegova pokojnina in osebni dohodek iz ponovne zaposlitve ne presegata poprečnega osebnega dohodka v republiki v preteklem letu povečanega za 50 odstotkov; če presega to mejo, se izplačuje zmanjšana pokojnina, po lestvici, ki jo določi skupnost, s tem, da mu v vsakem primeru pripada vsaj 50 odstotkov pokojnine.

II. varianta: vsaj 25 odstotkov pokojnine.

III. varianta: pokojnine se ne izplačuje.

K temu je treba pripomniti, da v dosedanjih razpravah ocenjujejo poprečni osebni dohodek, ki pride po navedenih določilih v poštev, na 2600 dinarjev. Vse tri navedene variante se torej nanašajo na tiste pokojnine, ki skupaj z dohodkom iz ponovne zaposlitve presegajo znesek 2600 dinarjev.

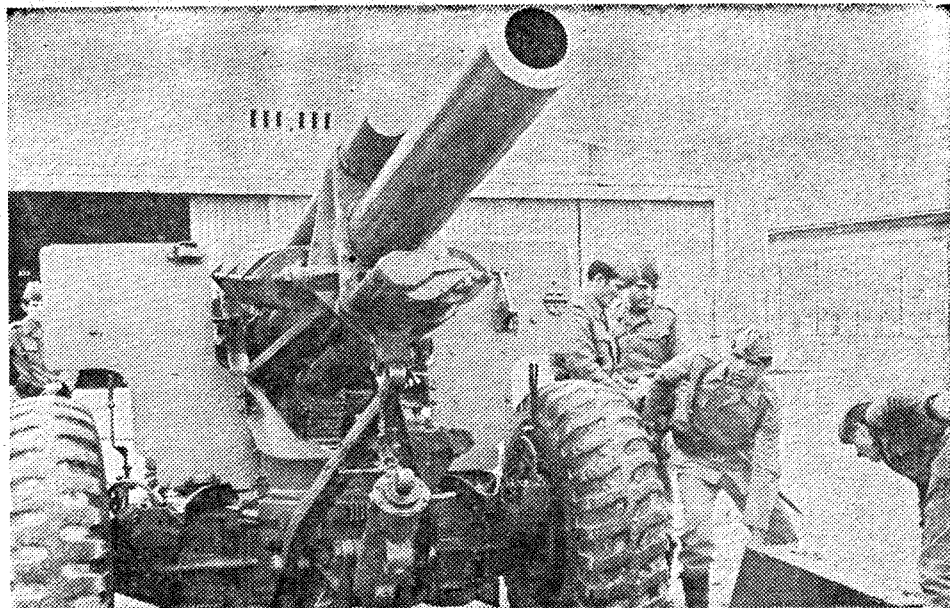
Da pa se razprava v organizacijah borcev ne omejuje samo na navedeni člen, nam potrjuje poročilo iz Idrije. Od tam smo prejeli obširen dopis občinskega odbora ZZB NOV. V njem poročajo, da je predsedstvo tega odbora razpravljalo o osnutku zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, najdlje so se zadržali v razpravi o mladostnih udeležencih NOV, ki da jim je treba priznati status borca oziroma posebno dobo.

Po obširni in zelo stvarni razpravi, v kateri so svoja izvajanja in predlog podkrepili z navedbo 12 vsestransko dokumentiranih primerov prizadetih, so izoblikovali tale povsem utemeljen predlog:

1. varianta: Vsem mladostnikom — udeležencem NOV, ki so vstopili v NOV pred 31. decembrom 1944 naj se priznajo tiste pravice kot borcem NOV pred 9. 9. oziroma 13. 10. 1943. Te pravice naj se priznajo borcem, ki so bili rojeni v letih 1927 do 1931.

2. varianta: Borcem NOV — mladostnikom naj se prizna v posebno dobo čas, ko so začeli aktivno in organizirano delati za cilje NOV, ne glede na to, kdaj so vstopili v NOV oziroma dopolnili 15 let starosti.

V. M.

Dne 7. oktobra praznujejo svoj praznik topničarji JLA, in sicer v spomin na tega dne pred 30 leti ustanovljeno prvo partizansko baterijo v Kraljevu. Za to zvrst naše armade je značilno, da je opremljena z najsodobnejšim orožjem domače in tuje izdelave, v njenem sestavu pa so tudi raketne enote. Številne vaje so pokazale, da so topničarji odlično pripravljeni in bi, če bi bilo to treba, dostojno branili našo svobodo. Pri tem so precejšnjo vlogo odigrali številni moderni učni pripomočki, ki jih je JLA začela v zadnjem času uporabljati pri urjenju vojakov — topničarjev.

Foto in tekst: J. CADEŽ

NOVIM BORCEM PRIZNATI STATUS UDELEŽENCEV NOV

Na seji komisije zveznega odbora ZZB NOV Jugoslavije za socialno ekonomske zadeve, ki je bila pretekli teden, so sprejeli tudi tale zelo pomemben predlog:

Vsi tisti, ki so bili ali bodo ranjeni, in svojci tistih, ki so, ali bodo padli v bojih za varnost naše socialistične Jugoslavije, naj bi imeli iste pravice kot borci NOV. Z zakonom je treba torej urediti položaj ranjenih in družin padlih borcev za obrambo socialistične Jugoslavije. To naj bi uredili z zakonom o vojaških vojnih invalidih, katerega določitve prav sedaj usklajujejo z ustavnimi dopolnili.

Ta predlog je komisija predložila predsedstvu zveznega odbora ZZB NOV, da ga sprejme in dostavi na pristojno mesto.

TRETJA SEJA MESTNEGA ODBORA ZRVS

Na tretji seji mestnega odbora ZRVS Ljubljane, ki jo je vodil njegov predsednik Dore Hočevar, so razpravljali o načinu izvajanja strokovnega programa — o tem je poročal Janez Jan, o pogovoru s tistimi rezervni starešinami, ki se niso udeleževali strokovnih predavanj in niso opravili vsakoletnih izpitov — poročal je Rudi Lampret, ter o minulem obisku predstavnikov rezervnih starešin Zagreba pri ljubljanski organizaciji rezervnih starešin, o čemer je poročal sekretar mestnega odbora ZRVS Živojin Hočevar.

Na seji mestnega odbora rezervnih starešin je bil navzoč tudi Stanko Petelin, sekretar republiškega odbora ZRVS Slovenije.

I. F. T.

Ljubljanska banka

pravi naslov
za denarne zadeve

ob tabornem ognju

Ob proslavi v Šentjerneju

Ko pišemo o kaki partizanski proslavi, navadno naštevamo, kaj je kdo povedal, kakšen je bil program, kaj se je zgodilo na tem kraju pred toliko leti in podobno. Kaj pogosto samo mimogrede omenimo, da so med proslavo odprli šolo, začeli delo v tovarni ali kaj podobnega.

Ob tej priložnosti, ko je komaj za nami proslava obletnice ustanovitve Gorjanskega bataljona, naj nekaj napišemo o pomembni pridobitvi v podgorskih vaseh. Dne 30. septembra, v soboto, so namreč v Orehovici priredili skromno svečanost. Z njo so slovesno pustili v obratovanje vodovod, ki bo napajal 16 vasi in se vključil v večje vodovodno omrežje po precejšnjem delu Dolenjske. Ko pišem, da je bila svečanost spomna, mislim na nekaj maloštevilne goste, ki so se udeležili. Večina prebivalstva iz Orehovice in bližnje okolice je bila namreč tega dne zelo zaposlena, zlasti s trgatvijo. Letošnje poletje je bilo skopo z lepimi dnevi in zdaj pod jesen so taki dnevi še posebno redki in vsakega je treba izkoristiti. Poleg tega je voda po ceveh stekla že dolgo prej. Res ne bi bilo pametno čakati ravno 30. septembra in odpreti vse pipe, ko vode primanjkuje, zlasti zdrave. Prav tako tudi 30. september ne pomeni konca gradnje. Še bo treba pljuniti v roke in marsikaj dokončati.

Meščan, ki so že njegovi predniki imeli v hiši pipo in ne ve, kaj se pravi nositi vodo z vedrom v hleve,

si niti ne predstavlja, kaj pomeni za kmeta vodovod. Poleg elektrike in ceste je vodovod eden izmed temeljev gospodarskega napredka na vasi, oziroma pogoj za večjo storilnost v kmetijstvu in tako tudi za večjo blaginjo. V preteklosti smo vse preveč zanemarjali kmetijstvo in take navidezno malenkostne reči, kot je oskrba z vodo.

Ob ugotovitvi, kako velika pridobitev je vodovod za vas, tudi ne moremo mimo vrednotenja, kaj so si ljudje, ki v tej vasi živijo, zaslužili s svojo udeležbo v osvobodilni vojni in revoluciji. Res je, da se okolica Šentjerneja ne more meriti z Belo krajino, toda tudi tam so ljudje hranili našo vojsko ter obdelovali polja in redili živino.

Ko so se ob slovesnosti vrstili govori in pozdravi, pa nihče ni omenil zasluga nekdanjih partizanov in aktivistov, da so začeli graditi vodovod. Kakor marsikdaj drugod, zlasti na vasi in posebno v takem okolju, kot je okolica Šentjerneja, kjer udeležba v NOV ni bila tako množična kot drugje, so borci še zdaj jedro družbenih delavcev. Kot taki so bili tudi pobudniki in organizatorji množične akcije skoraj vsega prebivalstva za gradnjo vodovoda. S tem so pokazali, da so še vedno tista združevalna sila, ki začne in izpelje vse, kar ima za potrebno za splošni napredek.

Takšne in podobne akcije, kot je bila zgraditev vodovoda na območju krajevnih skupnosti Orehovica, ugledu borcev, več koristijo kot razne proslave in sestranki. Zatorej lahko to akcijo uvrstimo v vrsto akcij, kakršna je bila tudi gradnja šole v Cerknem in gradnja podobnih objektov drugje.

Ob praznovanju v Šentjerneju, ko so kar precej

govorili in pisali o Gorjanskem bataljonu, pa bi omenili pomanjljivo zgodovinsko resničnost in površnost. Čeprav so že zdavnaj vsem dostopni številni dokumenti in napisane cele knjige ...

Gre za trditve, ki so jo eden za drugim ponavljali govorniki in za njimi novinarji v svojih prispevkih. Namreč, da je bil Gorjanski bataljon po italijanski kapitulaciji razformiran, oziroma da je prenehal obstajati. To ni res! Dejansko je deloval na Gorjancih in v Beli krajini pred italijansko kapitulacijo Vzhodnodolenjski odred z dvema, oziroma tremi bataljoni. 1. bataljon se je »neuradno« imenoval tudi Gorjanski, pač v skladu s tradicijo bataljona iz leta 1942 in ker je bilo v njem še precej ljudi iz tega bataljona, pa tudi ker se je zadrževal pretežno na Gorjancih. Po italijanski kapitulaciji je bilo v načrtu, da se ta bataljon vključi v Gubčevo brigado, toda v zadnjem hipu je prišel drugačen ukaz. Bataljon je odšel v Belo krajino in se vključil v 15. brigado kot njen 1. bataljon, 2. bataljon je bil Belokranjski in 3. Semiški. Malo kasneje je bil ustanovljen še 4. ali »težki« bataljon.

Po nemški ofenzivi je sledila reorganizacija brigade in dotedanji 1. bataljon je postal 2. bataljon. V brigadi se je tudi počasi izgubil naziv bataljonov po krajih ustanovitve in delovanja v odredu. Toda v bataljonih je kljub temu ostalo še vedno nekaj funkcionarjev, ki so bili prej v tem ali onem bataljonu.

Kot 2. bataljon 15. brigade je nekdanji gorjanski bataljon doživel konec vojne in razpust 25. maja 1945 v Kamniku. Še tedaj pa je bil bataljonski komisar znani partizan iz Gorjanskega bataljona Jernej Pavlin iz Stare vasi pri Šentjerneju.

MILE PAVLIN

V PREMISLEK OB KRAJEV- NEM PRAZNIKU V NAKLEM

Krajevni praznik v Naklem smo proslavili s spominsko svečanostjo v Strahinju pri spomeniku dvaindvajsetim mladim junakom, ki so padli leta 1942 v Udenborštu. Kratka slovesnost pa je bila tudi pri spominski plošči v Udenborštu, kjer je bil usodni boj.

Glavna slovesnost je bila na grobu pri spomeniku v Strahinju. Z njo smo počastili spomin padlih junakov ob tridesetletnici boja in tragedije 2. bataljona kokrškega odreda v Udenborštu. Svečanosti se je udeležilo razmeroma mnogo ljudi od blizu in daleč. Zastopana so bila združenja borcev iz kranjske in tržiške občine, kakor tudi druge organizacije. Sodelovala je godba na pihala iz Kranja, dalje enota JLA iz Kranja, udeleženi so bili gasilci iz Nakla in Dupelj, skupina narodnih noš, nastopili so pevci, recitatorji, zastopniki organizacij pa so položili vence. Tako lepe prireditve ob izredno okrašenem spomeniku še dolgo nismo doživeli. Pri pripravi svečanosti pa so nam precej pomagali občinska odbora ZZB NOV Kranj in Trzin ter odbor kokrškega odreda. Enota JLA je nastopila z učinkovito zborna recitacijo in izstrelila je častno salvo. Domačinke iz Strahinja so spletle vence in čudovito s cvetjem okrasile spomenik ter grobišče padlih. Sodelovali pa so tudi nekateri kmetje pri postavitvi mlajev.

Toda zapisati je treba še naslednje:

Krajevna skupnost Naklo ima nad 2000 prebivalcev in nad 120 članov ZB NOV — precej več kot je bilo od tu borcev med NOV. Vse druge družbenopolitične organizacije imajo tudi številno članstvo, zlasti SZDL. Na proslavi pa je bilo očitno, da je bilo navzočih članov organizacij premalo, zlasti članov ZB NOV — celo manj kot polovico. Zato gre priznati drugim udeležencem kot pa domačinom, da je bila udeležba tako lepa.

Motite se, če mislite, da so pomagali pri prireditvi vsi tisti domačini, ki bi to lahko storili. Pomagali so le redki posamezniki.

Največ je morala narediti delovna skupina ZB NOV Naklo (skupaj s predsednikom). Obljub je bilo pred začetkom priprav na kupe. Potem pa je bilo videti precej več tistih, ki so gledali prekrižanih rok svoje delovne sovaščane. Obiskali smo več družin, kjer je več za delo sposobnih ljudi. Naletehi pa smo na vse mogoče in nemogoče. Nekega gozdnega posestnika smo vljudo vprašali in prosili, ali bi nam dal en mlaj, pa nam je surovo odbrusil: »O tem se sploh ne pogovarjam!«

Prijazno, vljudo smo se obrnili na vsakogar, ne glede na to, ali nam je bil voljan pomagati ali ne. Kljub vsem težavam smo pripravili vse tako, da nam je prireditve lahko v ponos. Lahko pa nam je tudi dobra izkušnja.

ANTON GRASIČ-SAVO

STONE BAVEC-CENE — ŠESTDESETLETNIK

Dne 27. septembra 1972 je v krogu svoje družine praznoval svoj šestdeseti rojstni dan tovariš Tone Bavec-Cene.

Zibelka mu je tekla v puntarski loški dolini na Notranjskem, kjer je končal osnovno šolanje. Po končani osnovni šoli je odšel v podoficirsko šolo stare jugoslovanske vojske, kjer pa so ga kmalu odpustili zaradi naprednega gledanja na svet.

Po odpustu iz vojske se je zaposlil na Rakeku, kjer je bil več let tajnik sindikata lesnih delavcev. Leta 1936 se je odpravil v Dalmacijo, da bi našel možnost za odhod v Španijo, vendar mu to ni uspelo, zato se je ponovno vrnil na Rakek. Delal je na žagarjevi žagi, v večernih urah pa je pridno teloval pri Sokolu in se s svojimi vrstniki pripravljali na viharne čase, ki so bili na obzoru.

Maja 1941 se je vključil v Osvobodilno fronto slovenskega naroda in začel organizirano pripravljati ljudstvo na upor. Ker je bil že prej povezan s komunisti na Rakeku, je bil kmalu sprejet v komunistično partijo Slovenije in že v začetku decembra 1941 vstopil v partizanske enote Miloša Zidanška

na Kožljeku. Ko se je ta enota razvila v bataljon in se je v njenem sestavu formirala Rakovška četa, je Cene postal njen prvi komisar. S to četo se je udeležil mnogih bojev na Notranjskem in Primorskem. Kot dobremu strategu in taktiku mu je vodstvo slovenske partizanske vojske zaupalo vodenje bataljonov in brigad ter 30. divizije, s katero je kot komandant sodeloval v operacijah za osvoboditev Trsta.

Po osvoboditvi je bil Cene nekaj časa komandant Ljudske milice Slovenije, nato pa je odšel na šolanje v Sovjetsko zvezo. Ko se je vrnil v domovino je nadaljeval šolanje na višji vojni akademiji v Beogradu. Po končanem šolanju je služboval na odgovornih mestih v naši Ljudski armadi v Sarajevu, Zagrebu in Ljubljani, kjer je bil pred leti upokojen kot polkovnik.

V svojem privatnem življenju je Cene vnet ljubitelj narave in kot lovec povezan s svojo Notranjsko ter njeno preteklostjo in sedanostjo. Na terenu, kjer živi, v Rožni dolini v Ljubljani, je marljiv družbenopolitični delavec.

Želimo mu še mnogo zdravja in da bi bil zmeraj tako vder kakor doslej.

PRIJATELJI IN SOBORCI

KAKO BI DOSEGLA UPOKOJITEV?

F. M. Domžale:

VPRASANJE: Iz vaših podatkov izhaja, da imate 20 let pokojninske dobe, stari pa ste 46 let. Zaradi udeležbe v NOV imate priznано dvojno štetje od leta 1942 do 1945. Radi bi se upokojili, vendar veste, da nimate dovolj delovne dobe. Pa tudi stari niste dovolj. Delate vedno težje, vendar ne bi radi hodili okrog zdravnikov. Ker opravljate delo v službi stoje, vas zelo bole noge. Pa tudi z živci imate težave. Glede na vse to prosite za nasvet, kako naj si pomagata.

ODGOVOR: Po dosedanjih določbah zakona o pokojninskem zavarovanju se tiste udeležke osvobodilnega boja, ki imajo priznано dvojno štetje pred 9. 9. 1943, lahko upokojijo, če imajo 30 let pokojninske dobe, ne glede na starost, ali pa takrat, ko dopolnijo starost 50 let in imajo najmanj 20 let pokojninske dobe. Ker vi se nimate 30 let pokojninske dobe niti niste še stari 50 let, se ne morete upokojiti. Poznamo pa tudi izjemno starostno upokojevanje borcev (po 3. odstavku čl. 70 pokojninskega zakona). Vendar je za to potrebno, da ima zavarovanec najmanj 15 let pokojninske dobe. Za vas bi torej prišla v poštev. Vendar mora upokojevanje odobriti posebna republiška komisija upoštevajoč predvsem zdravstveno stanje prosilca. Zato vam svetujemo, da kot borka poskušate doseči izjemno starostno pokojnino. V ta namen se morate obrniti na zavod za socialno zavarovanje, ki bo vašo vlogo odstopil občini Domžale, ta pa bo skupaj s svojim predlogom poslala vašo prošnjo za upokojevanje republiški komisiji v Ljubljani. Kolikor ne bi uspeli doseči izjemne starostne upokojevanje, vam ostane invalidska upokojevanje, ki naj bi jo predlagal zdravnik, ki vas zdravi. Ali pa, da v službi vztrajate še dobra tri leta, da boste dopolnili starost 50 let in s tem izpolnili pogoje za upokojevanje.

KAKŠNA POKOJNINA?

B. I. Jesenice

Vprašanje: V dopisu pišete, da ste zboleli na sru, da se bojite, da bas bodo zato upokojili, pa vas v zvezi s tem zanima, kakšna bi bila vaša pokojnina, če bi se le morali upokojiti. Ste borec NOV pred 9. 9. 1943 in imate skupaj nekaj nad 30 let pokojninske dobe. Sprašujete tudi za naše mnenje, če se vam že izplača upokojiti ali ne.

ODGOVOR: Na vaše slednje vprašanje vam razumljivo ne moremo dati konkretnega odgovora. Vse je odvisno od vašega zdravstvenega stanja. Če ste oziroma boste sposobni za normalno delo in v zvezi s tem tudi normalno življenje, je razumljivo, da je primernejše, da ostanete v rednem delovnem razmerju, dokler boste voljni delati. Če pa vam zdravstvene razmere rednega dela ne bodo dopuščale, se boste seveda morali upokojiti. Ker ste borec NOV pred 9. 9. 1943 in imate več kot 30 let pokojninske dobe, vam pripada tudi v primeru sedanjega invalidskega upokojevanja polna, 85 odstotna pokojnina od osnove za invalidsko upokojevanje.

KDO JE NAŠEL RED HRABROSTI?

Na proslavi v Zadobrovi pri Ljubljani je eden od udeležencev izgubil red hrabrosti. Najditelja prosi naj ga odda ali pošlje po pošti na naslov: republiški odbor ZZB NOV Ljubljana, Beethovna 10.

OBVESTILO

V nedeljo, 15. oktobra 1972, ob 10. uri, bo v Ozeljanu proslava, posvečena 30. obletnici ustanovitve PRVEGA PRIMORSKEGA PARTIZANSKEGA BATALJONA SIMONA GREGORČIČA.

Ob tej priliki bo tudi podelitev odlikovanja II. brigadi VDV. Slavnostni govor bo imel tovariš Aleš Behler.

Po kratkem kulturnem programu bo tovariško srečanje s partizanskim golažem.

Na proslavo vabimo vse preživele borce 1. bataljona Simona Gregorčiča in drugih partizanskih enot, aktiviste, mladino ter druge občane!

OBČINSKA ODBORA ZZB NOV AJDOVSCINE IN NOVA GORICA

Antonija
Kemperle

Dne 7. septembra smo spremili na zadnji poti na pokopališče v Selcah Antonijo Kemperle. Dočakala je 84. let. — Bila je dobra, ljubeča mati svojim otrokom in jih je skrbno vzgajala za življenje v deštavne in zavedne ljudi. Preživela je dve strašni vojni. Med drugo vojno so stopili v vrste borcev vsi njeni sinovi. Tudi sama je požrtvovalno prispevala svoj delež osvobodilnemu boju kot zavedna partizanska mati. Mnogi borci in aktivisti so se ustavljali v njenem domu v Dašnici — vsem so bila vrata gostoljubno odprta. Za borce je opravila mnogo poti in zbrala veliko pomembnih podatkov. Bila je zglebna, pogumna slovenska žena. Po osvoboditvi je sodelovala v družbenopolitičnih organizacijah.

Stanislav Murovec

Za vedno smo se poslovili od Stanislava Murovca na kanalskem pokopališču. Mnogo prežgodaj nas je zapustil. — Rodil se je pred 48 leti v številni družini na Kanalskem vrhu. V življenju je veliko pretrpel. Komaj štiri leta mu je bilo, ko mu je umrl oče. Ze šestleten si je moral začeti sam služiti kruh kot pastirček, saj je mati zelo težko preživljala kup otrok. Doletelo jo je mnogo hudih udarcev. En sin je padel pri partizanih, dva sta po vojni umrla zaradi posledic trpljenja med NOV, četrti pa je umrl med vojno v taborišču. Stanislava so Italijani mobilizirali v kazenski bataljon. Po italijanski okupaciji je stopil v III. prekomorsko brigado kot mnogi slovenski fantje. Od januarja 1945 do konca vojne pa je služil v III. beograjski brigadi pri Titovi gardi. — Murovec je bil skromen. Odlikovan je bil za hrabrost in zaslug za narod. — Po vojni se je skromno preživljal doma na kmetiji. Malo pred smrtjo je stopil v redno delov-

no razmerje, nakar ga je zahrptna bolezen odtrgala od dela. Bil je skromen in delaven, dober tovariš. Ohranili ga bomo v lepem spominu.

Miloš Radaković

Pokopali smo ga 8. avgusta na pokopališču v Sostrem pri Ljubljani. Bil je upokojen major JLA, borec od leta 1942 in nosilec številnih odlikovanj. — Rodil se je pred petdesetimi leti v Podravski Slatini kot sin proletarca. Ze ob začetku vseljudske vstaje se je pridružil osvobodilnemu gibanju. Sovražniki so mu bili kmalu na sledi, a se je umaknil izpred njihovih morilskih cevi med partizane v Srbijo. Udeležil se je številnih bojev, med drugim tudi bitke za osvoboditev Beograda, potem pa se bojev na sremski fronti. Konec vojne je doživel v Sloveniji. Tu je ostal do upokojevanja leta 1964 v vojaški službi. Vneto je deloval v političnem življenju na terenu. Po upokojevanju pa je bil tudi inštruktor za voznike motornih vozil pri AMD Moste. — Na zadnji poti ga je spremljala velika množica prebivalstva. Vsem nam bo ostal trajno v lepem spominu!

France Durn

Poslovili smo se od njega na pokopališču na Gradišču pri Vipavi. — France Durn se je rodil leta 1892 na Gradišču v številni družini na mali kmetiji. — Med prvo svetovno vojno je bil vpoklican med prvimi. Poslali so ga na rusko bojišče. Leta 1915 je prišel v rusko ujetništvo. V Rusiji se je pridružil jugoslovanskim prostovoljcem-borcem za severno mejo. Po vrnitvi domov se je posvetil trdemu delu na na pol zapuščeni zemlji. Kljub šibkemu zdravju je garal do smrti. — Ostal nam bo v lepem spominu!

Lojze Tomec

V Starem trgu pri Ložu smo 21. septembra pokopali Alojza Tomca, znanega družbenega in turističnega delavca. — Lojze se je rodil leta 1903 v Starem trgu

Franc Jarc

V začetku septembra smo se na blejskem pokopališču poslovili od Franca Jarca. — Rodil se je pred osemdesetimi leti v Mirni na Dolenjskem v številni družini. Ze mlad si je kruh služil na železnici. Bil je vojak med prvo svetovno vojno. Po koncu vojne se je v vrstah prostovoljcev bojeval za našo severno mejo. Na Gorenjskem je služboval kot orožnik. Ob nemški okupaciji je bil na Bledu. Kot zaveden Slovenec ni hotel sprejeti službe pri nemški žandarmeriji. Delal pa je na občini in kmalu začel sodelovati z znanimi revolucionarji. Iz službe na občini je lahko sporočal marsikaj koristnega partizanom. Zaupno pošto je nosil na javke njegov sin. — Februarja 1943 je Jarc postal prvi sekretar odbora OF za blejsko naselje Grad. To funkcijo je opravljal do osvoboditve z imenom Marjan Gestapovci so sumili, da nekdo na občini izdaja pomembne podatke, a Jarc niso mogli odkriti. — Bil je nadvse ponosen, ko je sprejel prvo našo enoto na Bledu ob osvoboditvi in predal zastavo komandantu mesta. — Po vojni je delal na občini. Dolga leta je bil član lovske družine.

Upokojeni udeleženci NOB v novem pokojninskem sistemu

Pri sprejemanju vsakega novega pokojninskega sistema v povojnem obdobju se je redno postavljalo kot posebno vprašanje; kako urediti pokojnine starih upokojencev, to je tistih zavarovancev, ki so pravico do pokojnine uveljavili po do tedaj veljavnih predpisih. Upokojeni so vneto prebrali »predhodne odločbe« v novo predlaganih besedilih zakonov in iskali odgovore na svoja vprašanja. Vse pa je v prvi vrsti zanimalo ali ne bodo njihove, že pridobljene pravice v čem prizadele oz. okrnjene.

Tudi v razpravah o novem (predlaganem) pokojninskem sistemu so podobne diskusije ponovno oživele. Čeprav je z že sprejetim zveznim zakonom urejenih veliko bistvenih vprašanj novega pokojninskega sistema, je republikam ostalo še vedno nekaj problemov, ki jih je treba urediti z republiškimi predpisi.

Med drugimi je dosedanje upokojenje zelo vznemirilo stališče republiške komisije, ki je pripravljala osnutek republiškega zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, po katerem naj se upokojencem v primeru ponovne zaposlitve ustavi — delno ali v celoti — izplačevanje pokojnine.

Predlagatelji opirajo svoje stališče na sklepe konference ZK o potrebi zmanjševanja socialnih razlik tudi med upokojenci. Upokojeni se takemu mnenju upirajo in se pri tem sklicujejo na klasična pravna pravila o nemožnosti kratenja že pridobljenih pravic in na ustavna določila o pravici do dela. Da bi se zainteresirani v svojih diskusijah lažje opredelili, ponuja osnutek zakona v 64. členu glede omenjenega vprašanja znane tri variante, o katerih sedaj teče diskusija.

Zaposlene upokojuje pa ne zadovoljuje nobena od predlaganih variant. Najbolj prizadete se čutijo upokojeni — udeleženci NOB, ki so morali predčasno v pokoj, nato pa so se zaposlili na drugih delovnih mestih. Po veljavnih predpisih imajo ti upokojeni pravico do delne ali polne pokojnine ne glede na prejemke iz novega delovnega razmerja.

Lahko se strinjamo s stališčem, da novo zaposlovanje po že uveljavljeni upokojitvi ni normalen pojav. Vendar je nujno odpraviti vzroke takšnega stanja, ne pa postaviti na zatožno klop tiste, ki so za takšno stanje najmanj krivi. Že sprejeti zvezni zakon in tudi nekateri predlogi republiškega zakona težijo očitno za tem, da se ponovno zaposlovanje upokojencev odpravi. Vendar gredo omenjene rešitve v dobro samo še zaposlenim, se pravi bodočim upokojencem. Stari upokojeni, tj. tisti, ki so že šli ali še bodo šli v pokoj po dosedanjih predpisih, pa bodo s takimi odločitvami očitno prizadeti. Da je temu tako se lahko prepričamo, če pogledamo, v kakšnem položaju se bo znašla samo prej omenjena kategorija upokojencev nasproti tistim njihovim sotovarišem, ki so še ostali v delovnem razmerju in bodo

zanje veljale vse novitete bodočih predpisov o pokojninskem zavarovanju:

— z novimi predpisi bo v načelu odpravljena možnost predčasne upokojitve in se bodo zavarovanci upokojili lahko šele z dopolnjenimi 40 leti pokojninske dobe;

— če bo zavarovavec s 40 leti pokojninske dobe še ostal v delovnem razmerju, bo pridobil pravico do povečane pokojnine do 5 odstotkov;

— zavarovancem — udeležencem NOB se bo v 40-letno pokojninsko dobo štela posebna doba (dvojno štetje let) samo v dejanskem trajanju, če bo to zanje boljše, kar vse povečuje trajanje zaposlitve z vsemi pravicami, ki gredo zavarovancem iz delovnega razmerja. Takšne in še nekatere podobne rešitve naj prispevajo k odpravi ponovnega zaposlovanja upokojencev, in tega očitno ni treba posebej razlagati.

Toda omenjene določbe se ne morejo uporabiti na stare upokojene. To bi se lahko zgodilo samo v primeru, če se jim da možnost ponovne zaposlitve na prejšnjih delovnih mestih. Če jim tega ne moremo omogočiti, potem jim pustimo pravico do ponovne zaposlitve v takšnem obsegu, v kakršnem jim je bila priznana v času upokojitve, največkrat kot edina možna rešitev njihovega (in družbenega) problema. Če pri tem upoštevamo še to, da bodo pokojnine bodočih upokojencev odmerjene od višje osnove in splošno večje, potem so to vsekakor razlogi za trditve, da bodo dosednji upokojeni — udeleženci NOB s predlaganim zakonom prizadeti in v precej slabšem položaju kot bodoči upokojeni.

Kaj torej navaja predlagatelj, da kljub temu vztrajajo na svojih stališčih o omejevanju pravice starih upokojencev do nove zaposlitve oz. do neizplačevanja pokojnine v primeru zaposlitve, kar je končno isto. Slišati je trditve, da so njihovi predlogi usmerjeni zoper tiste upokojene, ki imajo visoke pokojnine, poleg tega pa še visoke dohodke iz novega delovnega razmerja. Iz predloga zakona izhaja, da se za visoke skupne prejemke iz pokojnine in delovnega razmerja štejejo tisti, ki so enaki povprečnemu mesečnemu dohodku, povečanem za 1/2 (za Slovenijo okrog 260.000 starih tisočakov). Takšno stališče je nevzdržno. Družba priznava najvišje dohodke iz rednega delovnega razmerja v višini 600 tisoč dinarjev, drugi kategoriji državljanov pa se torej postavlja omejitev na 260.000 za prejemke iz pokojnine (minulega dela) in iz dodatnega delovnega razmerja.

V primeru, da bo sprejeta katerakoli od predloženih variant, bo gotovo znaten del zaposlenih upokojencev zapustil delovno razmerje, saj se jim ne bo izplačalo delati za nekaj deset starih tisočakov. Posledice tega bodo poleg prizadetih upokojencev čutili predvsem tisti organi in organizacije, ki za posamezna delovna mesta ne morejo dobiti drugih delavcev kot prav upokojene.

Zaradi tega upokojeni — udeleženci NOB predlagajo:

— da se z zakonom določi, da nova zaposlitev ne vpliva na izplačevanje njihove pokojnine, ki je (ali še bo) uveljavljena do uveljavitve novega zakona, temveč, da zanje glede tega veljajo dosednji predpisi;

— ali pa, da se v skrajnem primeru sprejme nova četrta varianta 64. člena, po kateri naj bi skupni, posebej neobdavčeni prejemki iz pokojnine in novega delovnega razmerja ali kakoga drugega dodatnega dela znašali lahko največ 6000 din oziroma toliko, kolikor v tistem letu znaša družbeno priznan najvišji osebni dohodek delavcev.

Višji skupni dohodki naj bi bili progresivno obdavčeni približno tako, kot predvideva letos veljavni republiški zakon za te vrste dohodkov občanov. Skupnost socialnega zavarovanja ima gotovo pregled o višini prejemkov upokojencev, ki so se spet zaposlili in lahko najrealnejše predlaga njihovo obdavčitev. Takšna davčna stopnja bi seveda veljala tudi za upokojene, ki poleg pokojnine ustvarjajo dohodek iz pogodb o delu, honorarne zaposlitve in podobno.

Vseh anomalij seveda z nobenim sistemom ne bo mogoče preprečiti. Toda izogibajmo se ukrepov, ki lahko prizadenejo tiste, katerim niso namenjeni, drugi pa bi se jim na ta ali oni način spet spetno izognili.

S. K.

DELO

ČASOPISNO IN GRAFIČNO PODJETJE

Ljubljana, Titova—Likožarjeva—Tomšičeva

BLASNIKOVA TISKARNA TISKARNA »DELO«

- Tiska časopise, revije, knjige, publikacije, razglednice, prospekte in reklamne tiskovine
- Izdeluje enobarvne in večbarvne kličee v najmodernejši tehniki
- V sklopu podjetja je specializirani obrat za večbarvni tisk, lakirnico in plastificirnico
- Izdaja osrednji slovenski dnevnik »DELO«
- zabavni tednik »TEDENSKA TRIBUNA«
- Ilustrirano revijo »TOVARIŠ«
- štirinajstdnevnik »NAŠI RAZGLEDI«
- revijo »AVTO«
- revijo »STOP«
- zabavni tednik »ZVITOREPEC«

„bien-être“

eau de cologne naturelle

70° et 85°

TKI HRASTNIK - DIPARCO PARIS

gorjenje

JE NAŠLO POT DO LUDI,
LUDJE SO NAŠLI SREČO.

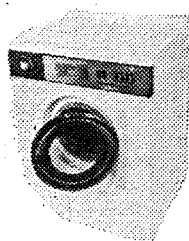
Iz velikih proizvodnih hal Gorenja prihajajo vedno novi stroji, čedalje bolj izpopolnjeni. Tehnika gre tudi na trg področju svojo pot.

Pri vseh gospodarskih aplikacijah Gorenja velja skupno pravilo: lepota, kakovost, ekonomičnost...

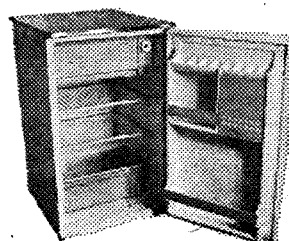
Delo s stroji Gorenja je pesem. To je lepa in prijetna pesem, ki osvaja čedalje več src, čedalje več gospodinjstev pri nas in v tujini.

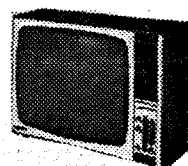
Štadnik GORENJE tip EP 546
Cena 1337 din

Pralni stroj GORENJE tip 664 BIO - S
Cena 3341 din

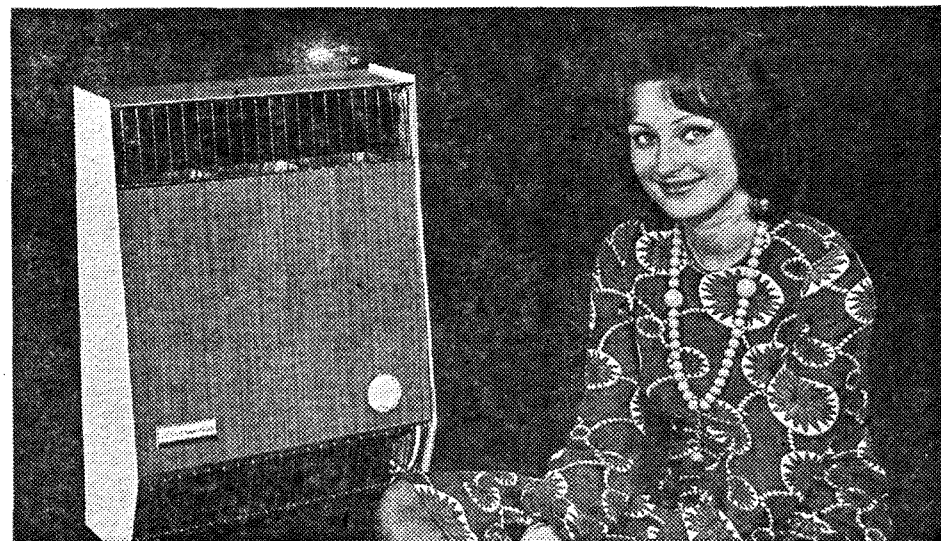

Hladilnik GORENJE tip H 715, 135 lit.
Cena 1276 din

TV - Gorenje avtomatično 908
Cena 3780 din

LEPOTA • KVALITETA • EKONOMIČNOST • ZADOVOLJSTVO

PREDNOSTI:

- HITRO OGREVANJE PROSTORA
- MOČNO KONVEKCIJSKO ZRAČENJE
- BREZŠUMNO VLAŽNENJE ZRAKA
- ZUNANJE PLOŠČE PEČI HLADNE
- NI IZZAREVANJA NA OSTALE PREDMETE
- MOŽNOST NAMESTITVE: NA STENO, OB STENO ALI OB POHIŠTVO

LIBELA

LIBELA-CELJE

LIBELA - konvektor

MARIBORSKA CESTA 1 a
63000 CELJE, telefon: 21 - 41

Predlogi mestnega odbora ZZB NOV Ljubljana

O osnutku zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju so razpravljali tudi na mestnem odboru ZZB NOV Ljubljana. V razpravi so izoblikovali tale dva predloga:

1. **OBLIKOVANJE POKOJNINSKE OSNOVE:** Zaradi velikih in neupravičenih razlik med pokojninami zavarovancev iste kategorije in istih profilov v različnih grupacijah predlagamo, da se pri oblikovanju pokojninske osnove, poleg doseženega osebnega dohodka v določenem obdobju, upoštevajo elementi, ki naj omenjene razlike in neupravičene razpore v pokojninah korigirajo. Znano je, namreč, da visoki OD praviloma niso plod osebnega dela in prizadevanja posameznikov, temveč predvsem posledica posebnega položaja posameznih podjetij pa tudi celih grupacij nasproti drugim podjetjem in grupacijam (npr. možnost uporabe nacionalnega bogastva, visokovrednih rud, vodne energije, monopolnega položaja nekaterih podjetij, stihijnega delovanja tržišča ali pa posledica direktne manipulacije z dviganjem OD posameznim delavcem neposredno pred njihovo upokojitvijo).

Po drugi strani je treba pri oblikovanju pokojninske osnove najti in predpisati elemente, na podlagi katerih bi se zvišala pokojninska osnova tistim zavarovancem, ki so bili zaposleni v podjetjih, ki so iz različnih objektivnih razlogov, administrativnih posegov (zadrževanje cen) ali stihijne-

ga delovanja tržišča poslovala na robu rentabilnosti in dosegala nizke dohodke.

Te korekcije oblikovanja pokojninske osnove bi lahko dosegli z grupiranjem zavarovancev po značilnih skupinah. S tem bi se bistveno zmanjšale neupravičene razlike med pokojninami, ki so tako značilne v dosedanjem pokojninskem sistemu.

2. **USKLAJEVANJE POKOJNIN:** Pokojnine naj se obvezno (ne praviloma!) usklajujejo vsako leto po dveh osnovah: 1) na podlagi objektivno ugotovljenega porasta življenjskih stroškov, in 2) z ozirom na porast doseženega nacionalnega dohodka. Če življenjski stroški porastejo preko določene meje, ki jo je treba z zakonom določiti v odstotkih, naj se usklajevanje pokojnin izvrši tudi med letom in tako ohrani realna vrednost pokojnine.

Sprejeli so tudi obširne pripombe k 63. in 64. členu osnutka. Ker pa je ista stališča kot mestni odbor ZZB NOV obdelal že S. K. v svojem članku »Upokojeni udeleženci NOB v novem pokojninskem sistemu«, teh pripomb ne priobčujemo ponovno.

Na koncu svojih stališč pa pravijo še tole:

Smatramo, da upokojeni nimajo zadostnega vpliva na urejanje svojih pravic, kar je sicer v nasprotju z uvajanjem samoupravljanja na vseh področjih javnega življenja v socialistični Jugoslaviji.

POGOVOR S PROFESORJEM VINKOM DEMŠARJEM

Obisk v oddelku NOB škofjeloškega muzeja

Maja 1971. leta je pričel prof. Vinko Demšar uresničevati zamisel Muzejskega društva iz Škofje Loke o oddelku NOB v muzeju tega tisočletnega mesta. Štirinajst mesecev je neutrudno zbiral gradivo in minuli mesec predstavil javnosti zbirko več sto fotografij, petdeset plakatov, nad dvestopetdeset dokumentov in prav toliko eksponatov, številne makete in raznovrstno orožje in vojaško opremo, ki ponazarja kompleksno dogajanje med narodnoosvobodilno borbo na ozemlju medvojnega škofjeloškega okrožja.

»Gradivo, ki je razstavljeno, zajema različne teme... Po kakšnem ključu ste ga razvrstili?»

— Še pred diplomo iz zgodovine na fakulteti so mi ponudili ureditev te zbirke, in maja 1971, ko sem končal študij ter se vključil v kolektiv muzeja v Škofji Loki, sem se lotil te prve delovne naloge. V oddelku sem nameraval prvotno predstaviti celotno dogajanje med II. svetovno vojno na škofjeloškem ozemlju, a za uresničitev te zamisli bi potrebovali več časa in gradiva. Ko sem obiskal tovrstne zbirke po nekaterih slovenskih muzejih, sem videl, da je tako delo naloženo celi skupini ljudi. V našem muzeju sem o vsem odločal sam, kar pa je zelo odgovorno.

Muzealije in arhivarije, predstavljene v tem prostoru, so zajete z ozemlja loškega

NOB, in sklenil sem, da bom upošteval tudi terciarne dejavnosti: gospodarstvo, partizanske delavnice in tehnike, šolstvo, družbeno-politične organizacije.

Uporabil sem dva sistema. Do 1943. leta sem razvrstil dogajanje kronološko: po enotah in dogodkih, kasneje, ko se je pričelo celotno gibanje naglo širiti, pa sem upošteval bolj učinkovito tematsko razdelitev snovi. Tako obiskovalec lahko opazi, da so nekatere večje enote — npr. Prešernova brigada in Škofjeloški odred — prikazane časovno in tematsko, od ustanovitve do konca, z vsemi najpomembnejšimi dogodki po časovnem zaporedju.

Menim, da sem v zbirki dobro prikazal tudi prispevek ljudi, ki niso bili neposredno vključeni v vojaške enote (kmetje, obrtniki), a so kljub temu veliko žrtvovali za našo stvar.

»Kje ste zbirali gradivo in kdo vam je pomagal?»

— Najprej sem pregledal muzej revolucije v Ljubljani in ugotovil, da so ljudje po vojni raje nosili listine, dokumente in predmete v osrednji slovenski muzej kot v domačega. Tam sem dobil okrog sto fotografij, ki so vsebinsko vezane na loško ozemlje, nadaljnjih tristo pa v Gorenjskem muzeju v Kranju. Predvidevam, da imajo nekaj primerne gradiva tudi v goriškem muzeju, saj so se gorenjske partizanske enote pogosto izmenjavale na obmejnem področju z Vojkovo in Gradnikovo brigado. Pri sestavi in pregledu spremljanih tekstov ter gradiva so mi pomagali Ferdo Tolar, Janez Lušina, France Biček, Sveto Kobal, Maks Krmelj, Anton Peternej, Milan Zakelj in Ciril Zupan.

»Bo potrebno v prihodnje razstavljene eksponate še dopolnjevati?»

— Tu je še ogromno dela. Velike težave imamo s podatki. Vpisni knjigi bomo dodali zvezek, ki naj bi vanj ljudje vpisovali pripombe. Tako želimo vzpostaviti stik z obiskovalci in jim zbuditi zanimanje, da bi čim pozorneje pregledali razstavljeni material.

»Koga nameravate še pritegniti k delu?»

— To bodo združenja ZB NOV, ki naj bi priporočila svojim članom, naj prinesejo ohranjeno gradivo v naš muzej. Vzpodbuditi bomo skušali ljudi, da bi pričeli pisati dnevnike in spomine. Želim pa si, da bi bili ti napisani realistično in v njih prikazane tudi napake, saj bi tak tekst pripomogel k razvozlavi nekaterih dosedaj nakazanih, a prav zaradi neustreznega sloga pisanja neraziskanih dogodkov.

»Gradivo je v oddelku postavljeno nenavadno... Zakaj tako?»

— Tako razporeditev panojev si je zamislil in realiziral inž. Matija Suhadolc. Eksponati niso razvrščeni po stenah kot skoraj v vseh slovenskih muzejih, ampak v osrednjem delu dvorane na panojih, ki so sestavljeni tako, da je nanje možno obesiti nove materiale ter vključiti vanje plitve in globoke vitrine.

Kaj je v muzeju prikazano, v tekstu nisem omenjal, ker sem želel predstaviti novi način ureditve te zbirke, ki je prof. Vinko Demšarju lepo uspel.

Tekst in fotografiji: STANE JESENOVEC

prof. Vinko Demšar

gospodstva oz. škofjeloškega okrožja med II. svetovno vojno, brez Medvod z okolico.

Fotografije, dokumenti in predmeti, ki so posredno in neposredno vezani na narodnoosvobodilno borbo, so v zbirki vsebinsko razdeljeni na dvainštirideset tem. Potem ko sem pregledal arhiv škofjeloškega muzeja, sem obiskal muzeje v Ljubljani, Celju, Mariboru, Gornji Radgoni, Slovenj Gradcu in Kranju. Zdelo se mi je, da ti premalo predstavljajo vse dejavnosti v

Maketa tiskarske delavnice, ki je med vojno delovala v šoli na Martinj vrhu. (Iz škofjeloškega muzeja)

IZŠLO PRI PARTIZANSKI KNJIGI

Ivan Ferlež: II. grupa odredov in štajerski partizani 1941-1942

Knjižna zbirka Knjižnica NOV in POS je obogatena z novo knjigo. V tej zbirki zgodovinskih orisov bojnih poti slovenskih brigad in odredov je izšla knjiga, posvečena II. grupi odredov in štajerskim partizanom v letih 1941 in 1942. Napisal jo je Ivan Ferlež, ki je bil sam borec II. grupe odredov, založila pa založba Partizanska knjiga v Ljubljani. Z izdajo te knjige je bil storjen spet nov korak za izpopolnitev obsežnega programa te knjižne zbirke, ki bo po sedanjem načrtu obsegala okoli sedemdeset knjig. Ze zdaj se lahko ponaša s petindvajsetimi zgodovinopisnimi knjigami, tremi iz umetnostne in tremi iz muzične zbirke, v tisku pa sta dve knjigi Jožeta Kralla »Tiskarstvo«.

Značaj te knjige nam pojasnjuje avtor sam v svojem predgovoru. Posebnost II. grupe odredov, ki se je razlikovala od drugih takratnih slovenskih partizanskih enot, je zahtevala tudi posebno skrbno zbiranje in obdelavo gradiva. Dejansko je bila to prva slovenska operativna enota z vsemi značilnostmi udarne partizanske brigade in kot taka tretja v Jugoslaviji. Ustanovljena pa je bila iz povsem operativne vojaške potrebe. Zato delo, ki govori o tej partizanski enoti, ne vsebuje samo prikaza nastanka in delovanja II. grupe odredov, temveč seže mnogo globlje in širše. Delo bi bilo pomanjkljivo, če ne bi vsebovalo zgodovinskega orisa vseh tistih partizanskih enot iz leta 1941, ki so sestavljale osnovo za nastanek in razvoj te enote. Da bi bralec dobil vpogled v okoliščine, v katerih so v prvih dveh letih osvobodilnega boja delovale partizanske enote, je podal tudi osnovni vojaški opis pokrajin, kjer so enote delovale, kratko razčlenitev okupatorjevega okupacijskega sistema, opis priprav za vstajo in pregled vseh tistih dogajanj, ki so vplivale na vojaški in politični položaj na Štajerskem in v »Ljubljanski pokrajini.« Ob osnovnem cilju, da bi kolikor mogoče prikazal vso zgodovino II. grupe odredov, si je avtor tega dela prizadeval, da bi v celoti zajel oris oboroženega boja na Štajerskem, od začetka okupacije pa do januarja 1943, ko se je II. grupa odredov preosnovala v IV. operativno cono.

Ob takem konceptu knjige, ki si ga je postavil avtor, je razumljivo, da je knjiga izredno obsežna — ima več kot 600 strani in prikazuje ne samo zgodovino II. grupe odredov, temveč tudi začetke okupacije, ravnanje okupatorjev z našimi ljudmi, ustroj okupacijske uprave, začetek oboroženega upora po vseh slovenskih pokrajinah, zlasti na Štajerskem, nato pa vso kronologijo bojev in spopadov tako na Dolenjskem, Gorenjskem kot Štajerskem, kjer so se borile zlasti štajerske partizanske enote, posebej še štajerski partizanski bataljon, II. grupa odredov in Prvi štajerski bataljon, vse do nesrečnega spopada na Osankarici na Pohorju, januarja 1943.

Ob tem pregledu vsebine lahko poudarimo, da je tudi ta knjiga, posvečena predvsem borcev na Štajerskem, zasnovana in napisana tako kot druga po dobna dela iz te zbirke. Gre za zgodovinsko delo, katerega osnova predstavlja težnja po vsestranski resničnosti, dosledni dokumentarnosti in kritični obdelavi gradiva. Zato je torej vse gradivo, s katerim je avtor razumljivo imel težave, kritično obdelano, razvoj dogodkov pa je prikazan objektivno z vsemi uspehi in tudi slabostmi, pa čeprav ugotavlja, da sta tako namen kot veličina boja opravičila mnoge storjene napake. Namen, prikazati delovanje enot, ki so tvorile II. grupe odredov, tako na Dolenjskem, Gorenjskem in Štajerskem ter prikazati delovanje vseh štajerskih partizanskih enot v prvih dveh letih, je avtor odlično izpolnil in postavil s knjigo svetel spomenik tistim, ki jih v teh bojih opisuje. Izredno obsežno, vseskozi dokumentarno in bogato ilustrirano delo Ivana Ferleza, bo našlo dosti bralcev in gre avtorju vse priznanje.

SLAVKO RUPEL

beležke

Posnetek naslovne strani najnovejših knjig MATJAZEVIČ KNJIZNICE. Kot je že v navadi, vam jo predstavljamo z uvodnimi besedami urednice Branke Jurca:

— Ko boste prebrali OREHOVO LETO Vide Brestove, vam bo, ko da bi bila spet med vami, tako živo pripoveduje o otrocih in o sebi. O otrocih, ki so hoteli biti pionirji in so tudi bili. Samo škoda, lahko rečemo, ker prav te knjige tako dolgo niste mogli dobiti v roke. PARTIZANSKA KNJIGA jo je ponovno izdala, razširjeno še z nekaterimi zgodbami, ki jih je pisateljica napisala pozneje.

Ilustracije je prispeval Ive Šubic, notranja oprema pa je del Jelke Rijavec.

Ali bi radi spoznali vzroke za vrenje, ki pretresa svet? Ali vas zanimajo dogodki, ki so odločali o naši usodi?

BERITE KNJIGE ZAVODA BOREC

Naročniki tednika »TV-15« lahko dobijo knjižne izdaje založbe »Borec« s popustom:

25 % pri takojšnjem plačilu (po povzetju), ali
15 % pri odplačevanju na dvanajst obrokov (najmanjši obrok 50 din).

Popust velja samo za čas mednarodnega leta knjige, tj. do konca letošnjega leta. Naročila naslavlajte na ZAVOD BOREC, Beethovnova 10, Ljubljana.
ZIDJE IN ARABCI — Razmere v Palestini v zadnjih sto letih. — Cena 126 din.
DRUGA VSTAJA V VIETNAMU — Iz življenja južnovietnamskega ljudstva. — Cena 40 din, izšlo 1968. leta.

VARSAVSKI UPORNIKI — Roman iz varšavske vstaje 1944. — Cena 136 din.
ZIVI IN MRTVI — Zgodovinski roman, ki zajema leto 1941 v Rusiji. Cena 135 din.
SPOMINI, Albert Speer — Iz življenja v Hitlerjevem okolju. — Dva dela, skupaj 90 din.

ZLOČIN V ORADOURU — Zakaj številni nacistični zločini niso bili kaznovani? — Cena 84 din.

TREBLINKA — Iztrebitev baltičkih Židov in upor v tem taborišču. — Cena 134 din.
SVETI URH — Popolna dokumentacija o zloglasnem morišču pri Ljubljani. Cena dopolnjene izdaje 182 din.

PRVI BATALJONI — Roman iz življenja prvih zasavskih partizanov. — Cena 158 din.
LAČNI, TODA POGUMNI — Prvo slovensko delo o ujetnikih leta 1941. — Cena 70 din.
KOMANDIRJEVA POVEST — Najnovejše delo priljubljenega partizanskega pisatelja M. Haceta. — Cena 82 din.

GVERILA V LATINSKI AMERIKI — Od Che Guevare do tupamarosov. — Cena 162 din.

BEG IZ MORISČA — Zbirka reportaž iz osvobodilnega boja na Gorenjskem. — Cena 129 din.

Z REPUBLIŠKEGA TAKTIČNO ORIENTACIJSKEGA TEKMOVANJA
REZERVNIH STAREŠIN SLOVENIJE

Preko vseh ovir

V soboto, 23. septembra, se je na republiškem taktično-orientacijskem tekmovanju na Igu pri Ljubljani pomerilo med seboj 156 slovenskih rezervnih vojaških starešin, porazdeljenih v tričlanske ekipe iz 52 občin. Na tekmovanju so streljali z vojaško polavtomatsko puško, hodili po azimutu z busolo in skico terena, vmes pa reševali razne naloge iz topografije in taktike. Pot je patrolje vodila mimo treh kontrolnih sodniških točk — na prvi so jim zapisali, kako točno so prispeli, na drugi so jim preverili znanje iz topografije, taktičnih znakov in taktično-tehničnih lastnosti orožja, na tretji pa so jim v kontrolne liste zapisali, da so se na točki javili in s tem zadostili določilom tekmovanja. Čisto na koncu pa jih je čakala še najbrž najzahtevnejša naloga — vsek zase se je moral postaviti v vlogo komandirja partizanskega voda in nad cesto postaviti zasedo proti sovražni koloni oklepnih bojnih vozil.

Skozi veje in meglo si je pravkar utiralo pot jutranje sonce, ko so gozdno tišino premotili koraki. Drug za drugim so prihajali, patrolja za patroljo je legala na lesena ležišča, položena na vlažna, blatna gozdna tla. Na blazinicah, napolnjenih z žaganim, so naslonjene čakale vojaške polavtomatske puške. Potem ukaz, rožljanje nabojev, ki so jih rahlo tresoč se prsti strelcev potiskali iz okvirov v magazine; lica so se prislonila h kopitom, cevi uperile proti tarčam, ki so se sto metrov daleč bleščale v rosnem jutru. In zmedeni strel, dim in oster vonj po smodniku.

In že hite ekipe naprej. Steze so blatne, za vsako patroljo so poti slabše. Voj-

Po blatu dol, po deski čez vodo, po blatu spet gor...

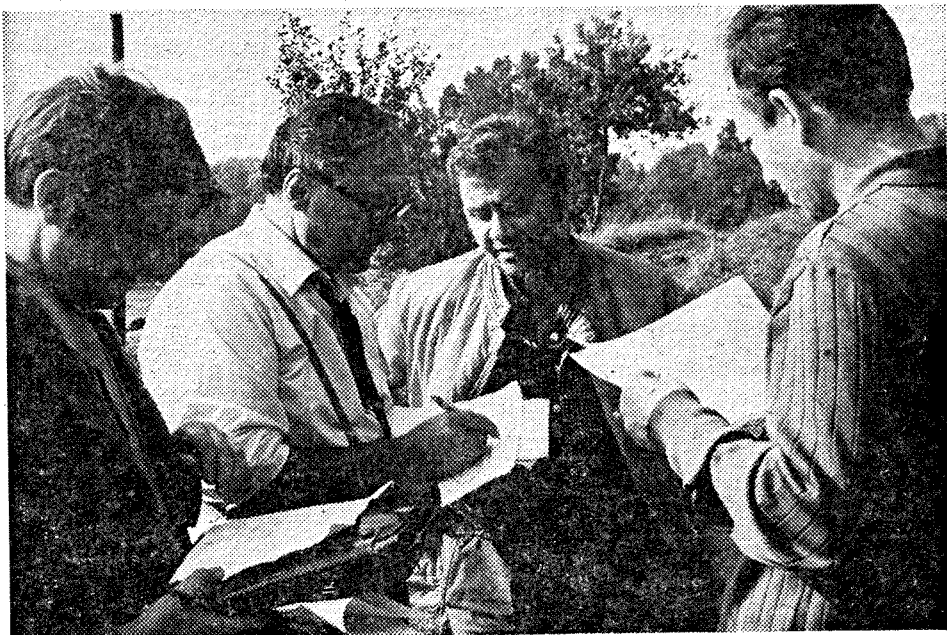
jaški kombiji, ki kot vozila mestnega prometa nenehno vozijo od strelišča na start pohoda, čakajo. Znova in znova čakajo na nove in nove patrolje, ki hite s strelišča. Zada, v gozdu, pa poka, kot bi se bila bitka.

Pri opuščeni iški opekarni se megla še vedno plazi nad koruznimi polji in grmovjem. Stojim pri startu in čakam in kar ne morem zbrati dovolj poguma, da bi se priključila kaki od ekip. Potem si jo le izberem. Patrolja ima startno številko 46, fantje iz Krškega so: Albin Božič, Ernest Breznikar in Ivan Srbčič.

Pred nami se je vila pot do njive z dozorevajočo koruzo. Za bližnjim grmovjem nas je čakala globoka grapa s potokom, zdrseli smo po blatu navzdol, preskočili nekaj kamnov in se previdno podali čez vodo. Čez je bila položena deska, spolzka od blata. No, tale jo bo že komu zagodila in mu pomagala v vodo, mi je zarojilo po glavi. Čevlji so se globoko pogrezali v blato, s težavo smo, skoraj po vseh štirih, prilezli iz grape. Zdaj so fantje privlekli na dan busole, se orientirali in s pomočjo skice posklopali pravo smer. Ucvrli smo jo naprej.

Na levi se je razprostiralo močvirje. Nenadoma se je ob naši poti znašel otročiček, zvedavo je gledal v nas in se kobacal po travi. Videti je bilo, ko da je šele ravnokar shodil. Spet kontroliramo smer, dovolj časa imamo za postanek. In že tečemo prek travnikov proti zaraščenemu gozdu. Teren je tak, kot da tod še nikoli ni šla človeška no-

ga. V hosti se skrivajo kotanje. Kljub temu smo se kot furije prebili skoz, celo jaz, saj nisem hotela zaostajati in tudi fantje so bili prav kavalirski. Sicer pa, roko na srce — ženske na takemle vojaškem taktično-orien-

Zaseda proti sovražni oklepni koloni je vrisana — sodnik bo zdaj ocenil rešitve in vpisal točke.

tacijskem pohodu končno ni najti vsak dan! Pred nami se je razgrnil pogled na Dobravco. Najhitrejši iz naše ekipe, ki je bil nekaj korakov pred nami, se je tedaj naglo ozrl nazaj k nam ter nam s prstom na ustih namignil, da smo pred prvo kontrolo, in tiho ter naglo smo se približali. Ko smo si ob sodniku malce oddihovali, so mi fantje — zdaj ko sem imela za sabo to beganje po gozdu s pomočjo kompasa in skice, se pravi prvo lekcijo — sklenili zadvo malce natančneje pojasniti. Prišlo mi je kar prav, saj hoje po azimutu doslej nisem kaj dosti poznala.

Ugotovili smo, da smo pridobili že sedem minut. Lepo, saj nam lahko pride še zelo prav. Kmalu so ob nas še ekipe 44 in 48, torej smo eno prehiteli, druga pa je dohitela nas.

Na sodnikov znak smo pohiteli naprej, kar se je dalo, in na jasi v gozdiču onkraj vasi našli drugo sodniško točko. Tu pa so se šele začele prave težave. Fantje so dobili v roke naloge z vprašanji iz topografije. Za mnoge komaj premostljiva ovira, veliko pa je bilo tudi takih, ki so jih rešili »od šubak«, kot mi je povedal sodnik. Bili smo sredi gozda, pa je bilo med nami tiho kot v razredu med poukom. Le možgani so »brneli« in mleli in iskali pravilne odgovore in le radiotelegrafist je od časa do časa sprejel ali oddal kratko poročilce o rezultatih. Opazovala sem tega mladega fanta z radijsko sprejemno-oddajno postajo na tleh pred seboj. Najbrž je še gimnazijec, kvečjemu študent. Po vsem, kar sem že pred startom slišala o njih in o njihovem zares vestnem in brezhibnem delu, sem čutila pred njim pravo spoštovanje.

Ogledovala sem se po tekmovalcih. Zaradi številnih nalog na tej točki nas je bilo naenkrat tam kar nekaj ekip. Misli pa so begale po učbenikih, v spominu iskale odgovore na vprašanja, kateri taktični znak

je to, kakšen je, kakšne lastnosti ima to ali ono orožje, kako se bojevati s pehotnim orožjem proti tankom. Tekmovalci so v mislih listali Topografski priročnik, Našo obrambo, si obujali v spomin besede predavateljev... In potem so šumeli svinčniki in peresa po papirju in zapisovali odgovore, grafičen odraz znanja, skritega v glavah. In včasih tudi neznanja. Građiva in snovi, še in še drobnih podatkov je bilo veliko, in kdor se priprav ni lotil resno, so se mu točke nabirale kaj počasi.

Drug za drugim so tekmovalci oddajali

liste z odgovori. Oddali so jih tudi člani moje patrolje in odhiteli smo dalje. Pot je bila strma, kar skakali smo v globino. Tretja kontrolna točka.

Od tod dalje je bilo videti, ko da je ekipi nekdo zakuril pod nogami. Zdaj nas je čakala zadnja etapa, tek proti cilju, ki ga je bilo treba opraviti v čim krajšem času. Za-

Za pravilno orientiranje je brez dvoma poleg busole potrebna tudi glava

res dobesedno preizkušnja telesne zmogljivosti, čvrstosti mišic in prostornine pljuč. Šlo je kot za stavo. In že smo planili skozi cilj...

A vendar še ni bilo konec. Kolikor jih ni preznobil tek po bolj ali manj blatnih gozdnih stezicah in brezpotjih, jih je potem

REZULTATI

Z velikim naskokom pred drugimi ekipami so prva tri mesta dokaj tesno druga ob drugi zasedla moštva iz Cerknice, Ormoža in Tolmina, medtem ko je bil med posamezniki najboljši Srečko Fridl iz Dravograda s 302 točkama pred Jožetom Petričem iz Novega mesta.

Uvrstitev prvih 10 ekip oziroma posameznikov:

Ekipa: 1. Cerknica (671), 2. Ormož (657), 3. Tolmin (655), 4. Novo mesto (745), 5. Ljubljana-Moste (606), 6. Ljubljana-Siška (604), 7. Ljutomer (604), 8. Mozirje (600), 9. Lenart (597), 10. Brežice (594).
Posamezniki: 1. Fridl (302, Dravograd), 2. Uršič (290, Smarje), 3. Petrič (289, Novo mesto), 4. Vnuk (285, Ormož), 5. Ivartnik (285, Ravne), 6. Kene (283, Brežice), 7. Ottončar (281, Cerknica), 8. Kutin (280, Tolmin), 9. Kristl (258, Maribor), 10. Rot (275, Tolmin), 11. Petrič (274, Cerknica), 12. Banč (273, Lenart), 13. Stemberger (268, Ilirska Bistrica), 14. Hudej (267, Dravograd), 15. Truden (266, Cerknica), 16. Slajmer (265, Maribor), 17. Sečen (264, N. mesto), 18. Sijaneč (263, Ormož), 20. Pušnik (262, Slovenj Gradec).

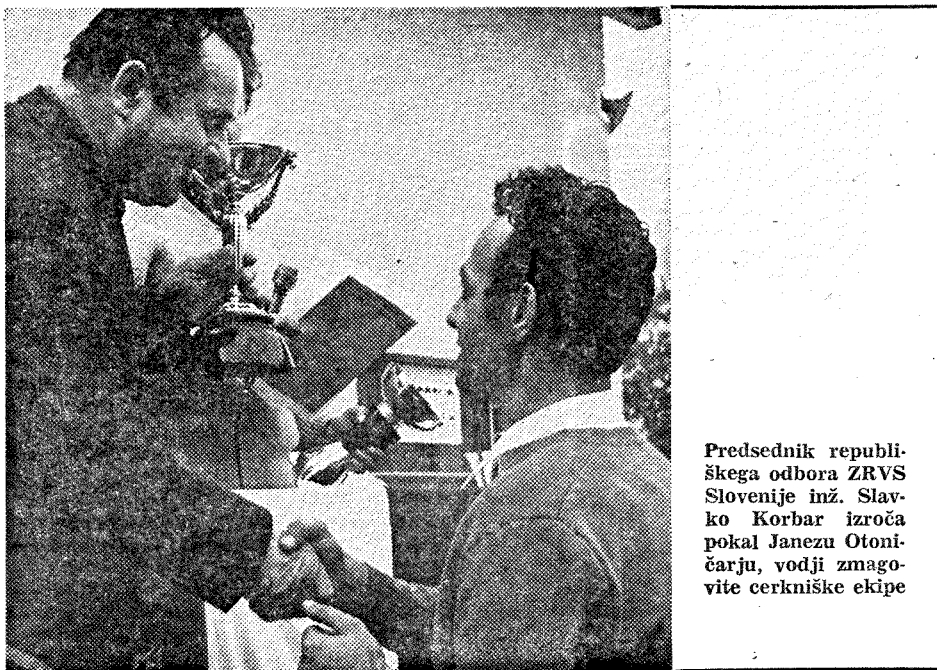
oznojila taktična naloga. V vlogi komandirja partizanskih vodov so nad potjo v bližini opekarne ugibali, kako bi bilo, če bi bilo... če bi morali s partizanskim vodom in njemu pripadajočim orožjem postaviti zasedo sovražnikovi koloni, v kateri bi bili tudi tanki in oklepni transporterji. Sodniki so kot jastrebi nadzorovali posamezne reševalce. Zobje so grizli svinčnike, kamorkoli sem se ozrla, nisem videla drugega, kot globoko zamišljene obraze, napete, zbrane. Postaviti ročne minomete tako, da bo na tem terenu prav, razpostaviti puškomitraljezce in strelce ter zaščitno... In ne tvegati... Tukaj se je izkazalo, da ima zelo pomembno vlogo občutek za prostor in situacijo, seveda poleg vsega znanja o orožju in taktiki. Posamezne taktične znake se clovek lahko »naguli«, tu pa se je treba pravilno znajti in oceniti položaj. Kakor mi je zaupal član razsodniškega zbora, je tu precejšnjega pomena tudi instinkt za take stvari, čeprav je v isti sapi pripomnil, da se z dolgotrajnim in poglobljenim vadenjem tudi da marsikaj pridobiti.

Pozneje sem poslušala komentarje vodstva tekmovanja in tudi pripombe tekmovalcev. In če potegnem pod njimi črto in skušam poiskati nekakšno skupno mnenje, skupni imenovalec, najbrž ne bom prva, ki bom zapisala, da so taki pohodi ena najbo-

ljših, če ne celo najboljša oblika preverjanja strokovnega in praktičnega znanja rezervnih vojaških starešin. Po celoletnem obrazevanju na predavanjih, ob prebiranju naše obrambe, raznih strokovnih knjig in priročnikov so imeli rezervni starešine zdaj vsako leto za kontrolo obvezne izpite, ki so bili pisarni in so jih opravili v predavalnicah. Toda starešina, ki ima samo v glavi nekaj, v nogah in pljučih pa le malo in v prsih nadušljivo srce, je le delno pripravljen na izvrševanje svoje dolžnosti v primeru vojne. In zato se bo že s prihodnjim letom in sistemu preverjanja znanja marsikaj precej spremenilo. Predvsem to, da se bo vsakemu rezervnemu oficirju ali podoficirju zadovoljiv rezultat oziroma dosežek na orientacijsko-taktičnem pohodu v okviru njegovega krajevnega združenja štel namesto izpita. Vsi drugi, ki na pohodu ne bodo toliko uspešni ali pa se ga sploh ne bodo udeležili, pa bodo ob koncu leta kajpak klicani pred izpitno komisijo. Vsekakor pa pohod ne bo nič manj resna preizkušnja od izpita. Kdor bo hotel uspeti in si s pravilnimi odgovori ter praktičnim znanjem in telesno-vzdržljivostjo nabrati dovolj točk, bo moral marsikatero uro prebiti v predavalnici in pazljivo slediti besedam predavateljev, moral bo prebrati marsikak članek v Naši obrambi in marsikak priročnik, in moral bo čimvečkrat peš v službo, zjutraj čimvečkrat preslišati budilko, da bo potem tekkel, če bo hotel biti točen...

A šalo na stran, saj je stvar dosti resna.

Besedilo in slike
LJUBA GARBAJS

Predsednik republiškega odbora ZRVS Slovenije inž. Slavko Korbar izročča pokal Janezu Ottončarju, vodji zmagovite cerkniške ekipe

Ivan Harej

Skoraj čisto na koncu najinega pogovora sem opazil, kako so se njegove oči ovlažile: bil je to trenutek, ko sem ga, malo nehoče, malo pa zato, ker sem želel, da mi pove vse o sebi, povedel v čas, ki je bil najpomembnejši del njegovega življenja. In ta trenutek, ko je rezervni major Ivan Harej z dlanmi pokrtil obraz in oči in tako skril pred menoj nekaj, kar je ostalo samo v njem samem, meni pa pustil, da le premišljujem — ta trenutek me je vsega prevzel. Takšne delčke ima v sebi vsakdo od nas — Ivan Harej tudi — morda zelo globoko zasidrane, saj se mu drugače ne bi ovlažile svetlo modre oči.

V Stari Loki, v hiši, ki nosi številko 93, ki jo je začel graditi pred trinajstimi leti,

sva se pogovarjala o njem in njegovem času. Kmalu sem videl, da se njegovo življenje do nekega leta ne razlikuje veliko od življenj številnih fantov z Goriškega. Vajeniško šolo za čevljarja ni končal, ker so ga prej internirali Italijani. Februarja trinitiridesetega so ga odpeljali na prisilno delo v Cararo, v srednjo Italijo, pa je zbolel, bil je v bolnišnici, pozneje tam delal, pa s šesterico ušel. In pot ga je — kam pa drugam? — vodila na goriško fronto, v partizane, v bazoviški bataljon pa v Gradnikovo in bazoviško brigado in pozneje v sabotažno skupino, ki je konec leta 1944 odromala v Trst in tam ostala do srede junija 1945.

Ivan Harej je bil na koncu vojne le še vojak. Spominja se štirih pomočnikov puškomitraljezca, štirih njegovih pomočnikov, ki so v teh letih vojne padli ob njem. V spominu sta mu še posebej ostala France in Lojze. Si lahko zamislite moža, ki gleda, kako poleg njega umira njegov tovariš? In ki mora streljati še naprej, prav zato, ker je padel njegov tovariš? In nima časa niti toliko, da umrlemu tovarišu zapre oči? To so trenutki, ki človeka kalijo, ki puste v njem sled. O teh trenutkih mi je govoril Ivan Harej in v njegovih očeh je lebdela sled tega časa.

Tako je potem Ivan Harej, vojak, odšel v podčastniško topniško šolo. Namesto čevljarja je postal topniški podčastnik. Ko mu je iztekel triletni obvezni rok, v času težkih let informbirojevske resolucije, so njemu in še nekaterim rekli: Domovina vas potrebuje in v enem dnevu se boste odločili — še naprej v armadi ali pa domov.

REŠITEV NAGRADNE KRIŽANKE

KARIKATURA, ANALIZATOR, DENIS, NOSAČ, VETERINARSKA, ZOR, RIKO, AS, STASA, DZ, SMIRNA, MATADOR, KARTOTEKE, OTIRAČA, ALOA, ATONON, LR, MRVLJAK, PLANOTA, IME, LIVADA, IGLAVEC, KARAKAL, KID, RIK, AKE, ANODA, ASANACIJA, TA, US, EKA, FOND, LAK, ONA, BARJE, ZA NOHTE, SOL, EL, RAKAR, DO, EV, ERA, ODA, DRZAJ, KNJIŽNICA, IAN, EGAN, NL, SC, AKRA, RAST.

Knjižne nagrade prejmejo: Zalar Jancz 64204 Golnik 34, prejme »Prvi bataljon«, Gorjup Martina Marušičeva 4, 66330 Piran, prejme »Sv. Urh«, in Erniša-Jože, St. Kovača 8, 69000 Murska Sobota prejme »Beg z moriščca«.

Nagrajenci bodo knjige prejeli po pošti od zavoda Borec v Ljubljani.

Ivanu Hareju se ni bilo težko odločiti. Odločil se je za armado.

Tako so v njem in na njem ostale sledi vseh teh let in vsega tega časa. Počasi jemlje cigareto iz modrega zavojčka Zete in jo prižge. Nekako prešibak se mi zdi za nošenje vsega bremena, ki ga je prinašal čas, ki so ga nalagale obveznosti in ponujala leta. In še tri otroke ima in pridno, skromno soprogo ter nedokončano hišo, ki jo je začel graditi pred trinajstimi leti.

— Nikdar nisem dobil stanovanja in letos sem bil prvič z družino na pravih počitnicah, — pravi. — Denarja ni bilo in ne časa. Streha nad glavo je draga, a človek mora imeti svojo streho in svoj kotiček.

Rezervni major Ivan Harej je danes predsednik občinskega odbora rezervnih starešin v Škofji Loki in predavatelj predmeta obrambe in zaščite na kovinarski in lesni šoli v Škofji Loki.

— Program tega predmeta je v osnovi dober, premalo pa je praktičnega dela. Praktično delo bi učence bolj pritegnilo kot pa preobširna teorija. Učenci na lesni šoli so zelo pridni in dobri, posebej se še zanimajo za orožje; učenci na kovinarski šoli, ki mislijo, da se že kar dobro spoznajo na tehniko, pa so malo manj pozorni, toda še vedno sem zadovoljen z njimi, — pravi Ivan Harej.

O organizaciji rezervnih starešin v Škofji Loki pa je povedal:

— Organizacija je vezala nase veliko število rezervnih starešin, toda v mestu so nekateri premalo aktivni in premalokrat so navzoči v naših akcijah. In prav nekateri od teh, ki jih največkrat ni med nami, bi morali drugim dajati zgled, kako se dela.

Potem sva se začela pogovarjati o armadi, ki jo je Ivan Harej zapustil lansko leto, živi pa še vedno z njo, s svojimi topniškimi baterijami, z leti, ki so ostala zapisana v njem. In ko mi je o tem pripovedoval, so se njegove oči ovlažile: z vprašanji sem ga odvedel v najpomembnejše trenutke njegovega življenja, v trenutke, ko se je sam odločal za domovino, in ti trenutki so še vedno njegova sedanjost, z blagim pogledom in obrazom v dlaneh, s svetlomodrimi očmi in spominom na čas, ki bo za vedno ostal njegov.

In čas vseh nas.

IVO TOMINC

Dr. Teodor Tominšek

KOČEVSKI PROCES

(Nadaljevanje)

k 7. MAVEC JAKOB

k a. Obtoženec priznava, da je bil kurat belogardistične postojanke v Semiču v označeni dobi, zanika pa, da bi bil njen organizator. Nadalje priznava, da je imela bela garda zlasti tudi iz postojanke v Semiču zvezo z Italijani in da je izročila Italijanom ujete partizane. Priznava tudi, da so člani belogardistične postojanke v Semiču topli ujetega partizana Žuniča samo zaradi tega, ker ni hotel priznati, česar so ga dolžili, ter da je bilo v času njegovega kuratovanja po nalogu vodstva bele garde v Semiču usmrčenih 7 partizanov, katere je on sprevidel. Poleg že uvodoma opisanega zločinkega delovanja vseh belogardističnih postojank je tudi po obtoženčevem priznanju dokazano, da je taka zločina izvrševala tudi belogardistična postojanka v Semiču in da je obtoženi Mavec za vse to vedel. Kljub temu je sprejel in izvrševal službo kurata pri tej postojanki, s čimer ji je kot katoliški duhovnik dajal moralno potuho in tako odločno sodeloval pri vseh njenih zločinah.

Kar se tiče obtožbe, da je bil tudi organizator bele garde v Semiču, priča Hermina Štrancar sicer indirektno potrjuje s tem, da ga je nekajkrat videla iti na belogardistične sestanke, vendar sodišče tega dokaza ne more smatrati za zadostnega, ker udeležba na sestanku še ne dokazuje, da bi bil organizator. Zato kljub utemeljenemu sumu obtožbe v tej točki ni vzelo za dokazano.

k b. Obtoženec priznava, da je bil navzoč pri dveh sestankih belogardističnih kuratov v Novem mestu in da so se res tam organizirale petkove cerkvene pobožnosti. Zanika pa, da bi imele te pobožnosti hujskaški značaj, češ da so bile čisto verske vsebine ter da ob priliki teh pobožnosti ni bil nobenih pridig.

Ta zagovor ne drži. Vsebina teh pobožnosti je bila objavljena, in to celo v dnevnem časopisu, kakor n. pr. Slovenec, Slovenskem domu, in je kot taka notorična. Govori predvsem o molitvah za spreobrnitev grešnikov, pri čemer da na vsakomur jasn način razumeti, da so mišljeni grešniki predvsem komunisti. Ker je torej direktno naperjeno proti »komunizmu« in proti vsem tistim, ki posredno ali neposredno »komunizmu« podpirajo, in ker je — kakor že zgoraj obrazloženo — tako okupator kakor tudi okupatorju služeči domači in inozemski reakcionarni svet razumel oz.

propagiral pod krinko borbe proti komunizmu borbo proti narodnoosvobodilnim in demokratičnim težnjam slovenskih ljudskih množic, je jasno, da so imele te »cerkvene pobožnosti« kljub svoji cerkveni in verski obliki zelo važen političen namen in pomen, tj. sramotno izrabljanje cerkvene in verske oblasti ter verskih čustev slovenskega naroda v navedene, zgolj reakcionarne in narodno izdajalske namene. Na zunaj nedolžna zgolj cerkvena in verska oblika kaže sama še bolj hinavski in ogabni način borbe proti narodno osvobodilnemu gibanju. Zato je povsem nevažno, ali so bile ob priliki teh »pobožnosti« pridige ali ne. Obtoženec je torej s tem, da je te pobožnosti vodil, bil neposredno udeležen v izdajalski borbi proti Osvobodilni fronti oz. narodno osvobodilni borbi, ki jo ta vidi.

k c. Obtoženec zanika vsa tu navedena dejanja. Zagovarja se, da v času, ko je bil kaplan v topliški župniji, sploh še ni bilo bele garde, da ni mogel hujskati proti partizanom pri velikonočni spovedi v Podturnu, ker je v Podturnu le podružnica topliške župnije in se v Podturnu sploh niso vršile spovedi. Glede sestanka v Gor. Sušicah je pri prvem zaslišanju izpovedal, da sta bila tam z župnikom in to par dni po dogodku, ko so Italijani na Gor. Lazah ubili 9-11 partizanov in požgali Gor. Laze. Z župnikom sta svetovala ljudem, da naj partizane, če pridejo tja, prosijo, da naj hišo zapustijo, da ne bo okupator vršil represalij nad prebivalstvom. Zanika pa, da bi hujskal ljudi k ovajanju partizanov karabinjerjem. Pri ponovnem zaslišanju na razpravi, in sicer po tem, ko je bila zaslišana priča Štrancar Hermina, pa je priznal, da je na sestanku v Gor. Sušicah sicer govoril proti komunistom, ne pa tako, kakor je izpovedala priča Štrancarjeva.

Ze to spreminjanje zagovora kaže, koliko so obtoženčeve navedbe verodostojne. Povsem so pa ovržene po izpovedbah navedene priče učiteljice Štrancar Hermine, ki je tako podrobno in izčrpno ter v logični zvezi opisala potek in vsebino sestanka v Gor. Sušicah, da temu še obtoženec ni mogel oporekati. Med drugim je ta priča navedla sledeče podrobnosti: Obtoženi Mavec je bil funkcionar elektrifikacijske zadrage. Kot tak je prišel v Gor. Sušice, da se z ljudmi dogovori glede napeljave elektrike v vas. Sestanek je bil v hiši, kjer je takrat prebivala priča. Vsebinsko sestanka je opisala njena 80-letna gospodinja, kakor tudi drugi udeleženci sestanka. Obtoženec je takrat rekel: »Vprašanje elektrike za vas za zdaj ni važno, ker če dobite elektriko, boste dobili vojaštvo v vas. Za vas je sedaj važno vprašanje komunistov, banditov, ki tukaj strašijo. To so ljudje iz gozda, ki si ne upajo poštenim ljudem pogledati v oči in zato ne pridejo podnevi, ampak ponoči. Glejte, da boste vsakega takega javili na karabinjersko stanico v Toplicah. Tudi na Uršnih selih so kmetje obljubili, da bodo vsakega zvezali in na Toplice gnali.« Nato je obtoženec obravnaval vprašanje komunizma. Rekel je, da so komunisti banditi in delomrzneži. »Sem sam imel priliko govoriti s komunistom. Vprašal sem ga, kaj je pravzaprav komunizem, nakar mi je odgovoril, da bodo, ko bodo zavladali, vse pomorili, poklali in oropali. Takrat bodo oni dobro živeli in tudi meni vželi kar imam.« Nato je obtoženec ljudem pripovedoval, kako kaznuje ljubi bog komuniste že na tem svetu. Uporabil je zato primer, ko je mula ubila nekega kmeta, ki je bil znan komunist. O njem je obtoženec na sestanku rekel, da se na njegovem primeru vidi, kako komunizem ljubi bog že na tem svetu kaznuje. Izjavil je, »ni ga ubila strela, temveč mula mu je vzela življenje.« To govorjenje je vzbudilo pri ljudeh veliko ogorčenje, ker so poznali tega komunisto kot poštenega človeka, ki so ga vsi vaščani spoštovali in hodili k njemu po nasvete.

Razen navedenega primera je priča Štrancar Hermina videla večkrat obtoženca Mavca, ko je šel na sestanke bele garde v topliški župniji. Iz tega sledi, da je bil obtoženi Mavec res med organizatorji bele garde v topliški župniji, da je hujskajoče nastopal proti partizanom in navajal ljudi k izdajanju partizanov karabinjerjem. Za verodostojnost izpovedi priče Štrancarjeve govori poleg vsega navedenega zlasti tudi okolnost, da je izpovedala o obtožencu tudi ugodne stvari, med drugim to, da je obtoženec s svojim posredovanjem ob neki priliki rešil življenje partizanskemu komisarju Komarju v Črmošnjicah, ko so ga fašisti hoteli ustreliti. Obtoženčeva krivda glede dejanj navedenih v izreku te sodbe je torej dokazana.

Kolikor očita obtožnica, da je obtoženec svoje hujskajoče delovanje izvrševal tudi z zlorabo velikonočne spovedi v Podturnu, sodišče tega ne more vzeti za dokazano, ker tozadevno ni zadosti dokazov, ki bi ovrgli obtoženčevu obrambo.

(Se nadaljuje)

INSTANT NAPITKI

- čaj
- limonada
- kakao
- mešanica za belo kavo

DELAMARIS IZOLA

Ob 30-letnici ustanovitve Šercerjeve brigade

Letos, 6. oktobra, poteka trideset let, kar je bila pri požgani gozdarski hiši na Mokercu ustanovljena 4. slovenska narodnoosvobodilna udarna brigada Ljuba Šercerja. Ob ustanovitvi sta vstopila vanjo najprej Lukov in Jožetov bataljon Krimskega odreda, ki sta skupno s štabom brigade tvorila prvo jedro, 218 borcev. Njim se je prve dni novembra 1942 priključil iz Dolomitov pripelji 3. bataljon. Nadaljnje okrepitve sta prispevali dve četi Notranjskega odreda, ki sta se vključili v brigado konec novembra. Zatem je prišel v brigado še kočevski bataljon, in tako je brigada štela v začetku februarja 1943 že 410 borcev. Do konca februarja se je okrepila še z nekaj desetinami prostovoljcev z Bloške planote in okolice Sodražice. Končno je prišlo 13. februarja v brigado hkrati kar 27 mož in fantov iz Loškega potoka, kar je dalo brigadi, ki se je že vso zimo spopadala z vsakodnevnimi izpadi Italijanov in belogardistov iz gosto posejanih postojank na vsem ozemlju južno od Ljubljane do Postojne, Snežnika in do Kočevske, novega poguma. V tem petmesečnem razdobju od ustanovitve do konca februarja 1943 se je Šercerjeva brigada izoblikovala v neprestanih spopadih in postala vredna naziva udarna.

Doslej zbrani podatki dokazujejo, da je šlo v tej prvi dobi skozi brigade vrste 473 borcev in 30 bork; od njih je že do konca februarja 1943 padlo 46 njenih partizanov, najmanj toliko pa je bilo ranjenih.

Zanimiv je pogled na to, odkod so bili doma ti prvi Šercerjevci:

Iz samega mesta Ljubljane jih je bilo 78, iz južnih predelov ljubljanske okolice, Izancev, Barjanov in Dolomitovcev 117, Notranjcev 186, Dolenjcev 57, Štajercev 15, Primorcev 8, iz drugih krajev Slovenije 26, iz drugih pokrajin Jugoslavije 14. Celó en Poljak in Novozelanc sta bila med nami.

Kot druge tri prve brigade je bila tudi Šercerjeva šola kadrov. Mnogi njeni prekaljeni borci so pozneje postali odgovorni poveljniki v novo nastajajočih brigadah, odredih in komandah mest, pa tudi med terenskimi delavci. Z njimi so se bojevali in krvaveli po vsej Sloveniji in tudi zunaj nje.

Po svoji sestavi je bila Šercerjeva brigada ob ustanovitvi izrazito proletarska. V njej so tvorili veliko večino notranjski in izanški gozdni delavci, sekači, tesači in drvarji ter žagarski delavci. Tudi iz Ljubljane došli Šercerjevci so bili zvečine delavci, precej pa je bilo tudi zavednih dijakov in študentov. Drugi borci v brigadi so bili v prvi vrsti vaški polproletarci, sinovi kočarjev in malih kmetov. Zato je razumljivo, da so Šercerjevi partizani že od vsega začetka borbe čutili nerazdružljivo povezanost narodnoosvobodilnega boja z bojem za socialne pravice in pravo ljudsko oblast.

V brigadi je prevladovala mladina od 18

do 30 let, med njimi so bili tudi še napol otroci in možje v zrelih letih. Najmlajši je bil 14-letni Franc Mavčec — Janezek iz Ljubljane, najstarejši pa 51-letni Tone Jarc iz Crne vasi na Barju, veteran velike oktorske in pozneje Bela Kunove madžarske revolucije. Oba sta preživela vojno, po njej pa se je usoda z njima po svoje poigrala. Janezek je umrl leta 1964 v starosti 36 let, Tone Jarc pa je lani čil in zdrav dočkal osemdesetletnico.

Brigada je prešla dolgo in slavno pot. Bojevala se je po Notranjskem Dolenjskem in Primorskem, nato pa je odšla s 14. slovensko proletarsko divizijo na Štajersko in kot zadnja v Evropi zaključila drugo svetovno vojno 15. maja 1945 v borbi pri Velikovu na Koroškem.

Iz Šercerjeve brigade je izšlo 19 narodnih herojev.

Od ustanovitve brigade do konca vojne je padlo okrog 700 njenih borcev. Doslej je bilo ugotovljenih 626 imen njenih padlih junakov.

Za svoje zasluge pri osvoboditvi domovine je bila Šercerjeva brigada odlikovana z redom Narodne osvoboditve, redom Partizanske zvezde z zlatim vencem in redom Zasluge za narod z zlato zvezdo.

Spomladi leta 1943 se je Šercerjeva brigada dalj časa zadrževala v Beli krajini. V brigadnem listu »Udarnik« je takrat objavila nekatere opise svojih bojov. Politkomisar 1. bataljona Dušan Gorkič je takole opisal napad na vlak v dolini Kolpe:

VLAK PRIHAJA

Vsa pokrajina se koplje v čudoviti svetlobi, ko stojimo sredi noči z vso bojno opremo na vrhu visokega hriba. V globini pod nami se preliva srebrna Kolpa, tam zraven se vije železnica, cilj naše akcije. Gledali bi in pili to lepoto, a časa ni preveč.

Ze se spuščamo v dolino in zpet vzpenjamo, psi po vaseh pa lajajo in oznanjajo: partizani gredo!

Ze je ura dve po polnoči, ko dospemo razgreti od poti do Kolpe. Minerji gredo s težko granato čez Kolpo, ostali pa v gozd na počitek. Tovariši že spijo, komandant in jaz pa čakava na sporočilo minerjev. Ugibava in tehtava možnost uspeha ter polagoma zadremajeva. Zdrznem se, ko me nekdo potrepnja po rami. Komandir minerskega voda javlja, da je proga zminirana.

Na vzhodu se dani, mitraljezi zasedajo položaje, med njimi poležejo strelci.

Ze prihaja prvi vlak iz Metlike. Tako blizu je do njega čez Kolpo, da z zanimanjem opazujemo civiliste, ki se peljejo proti Karlovcu in dalje po Paveličevi »nezavisni« državi. Same izpite, izgarane obraze vidimo. Osební vlak je izginil za ovinkom, to ni bil naš cilj.

Sonce stoji že precej visoko in nas pri-

Komandni kader Šercerjeve brigade julija 1943 na Gorjancih. Na njej je kar 7 poznejših narodnih herojev. — V prvi vrsti: od leve na desno: Janko Rudolf, Mile Kilibarda, Janez Hribar, Jože Klanjšek — Vasja, Tone Vidmar — Luka. V drugi vrsti prvi z leve: Dragomir Benčič — Brkin. — Sredi slike za Janezom Hribarjem: Jože Mirtič — Zidar.

jetno greje. Nenadoma se dvigne šepet od moža do moža: Vlak prihaja! Vsi mrzlično pričakujemo eksplozijo, a glej vraga, to je le počasni tovorni vlak, spustimo ga naprej. Zopet je vse mirno. Lenó se počasi premikajo kazalci na uri. Na progi je mir. Nervozno zbiram tobačni prah po žepih in si zvijam cigareto. Pogled mi uide na komandanta Milana. Stoji kot kip in nepremično zre proti vzhodu, a pričakovanega vojaškega vlaka ni od nikoder.

V tišino junijskega dne prodira nekje od jugovzhoda bobnenje letalskih motorjev, mitraljezi pojejo svojo pesem. Aha, mi roji po glavi, tam zopet tolčejo hrvaški tovariši ustaške in nemške bande.

Opazovalec zažvižga in daje znak, da prihaja vojaški transport. Vlak vozi dokaj naglo in tuli med vožnjo, kakor bi slutil, kaj ga čaka. Napeto gledamo tja, kjer je vkopana pod tirnice težka italijanska granata.

Bo vlak iztiril ali ne? Komandir Jože krčevito stiska ročico vžigalnika. Naenkrat se čuje slabotna eksplozija, steber dima se izvije, a glej jih, tristo hudičev, vlak vozi počasi naprej! Preklinjamo granato, ki je sabotirala že Italijanom, sedaj pa še par-

tizanom. Takrat pa, kot bi se odprl pekel, pričnemo vsi kmalu streljati na vlak. Srce nam igra ob pogledu, kako točno zadevamo vagone, polne vojakov. A glej, tudi ti so zbrali pogum in krepko odgovarjajo na naše svinčene pozdrave. Top iz oklopnega vagona na repu vlaka bljuje granate kot za stavo. V vse to se meša tuljenje in vpitje iz vagonov: Aiuto, mamma mia, porcodio, partigiani... Po zraku zarohni, slišimo žalostno žvižganje. Iz Metlike nam Lahí s topovi pošiljajo svoje pozdrave, a vse leti visoko čez nas v hrib.

Vlak izgine za ovinkom. Komandant da povelje: »Ustavite ogenj, gremo!« Stopam po hribu, ki se stresa pod eksplozijami min in težkih granat. Tedaj zarohne mitraljezi pri Bubnjarcih, naš drugi bataljon napada isti transport. Kaže, da jih bomo danes pošteno zdelali.

Med grmenjem eksplozij stopamo skozi vasi, pesem nam vre iz grla. Ljudje nas gledajo in poslušajo, mi pa si mislimo:

»Le glejte in poslušajte nas, mi smo slovenski partizani, ki se tudi tu na hrvaški zemlji borimo za svobodo svoje domovine in vseh narodov Jugoslavije!«

RADOŠ

IVAN ZBAČNIK:

Iz kronike Travnika in Loškega potoka

Bilo je oblačno jutro oktobra 1941, ko je partizanska skupina stopila v gozd nad Travnikom. Na cesti v vasi smo se ustavili le trije borci pred hišo in postavili lahko strojnico. Gospodinjó smo zaprosili, naj bi nam iz bližnje gostilne prinesla kruha in cigaret. Gospodinja Jožefa se je hitro vrnila z zavitki cigaret in s hlepci kruha. Borci so jo povprašali, kakšen je položaj v Loškem potoku — koliko je na postaji karabinjerjev in ali kaj patrolirajo na to stran. Potem pa je eden izmed njih dal strojnico na rame in odšli so za kolono proti Belim vodam.

To je bila skupina 3. krimskega bataljona. Vodila sta jo Mirko Bračič in Ljuba Šercer. Dva dni poprej so napadli italijansko postojansko v Ložu; ta napad je bil ena prvih uspešnih partizanskih akcij na tem področju.

Partizani so se ustavili v vasi Bele vode. Odpočili so se in se okrepčali. Vaščani so že od samega začetka osvobodilnega boja podpirali osvobodilno gibanje. Med vojno so zelo veliko žrtvovali. Dokler se je partizanska enota mudila na Belih vodah, so vasico zastražili in prepovedali so izhod. Vendar nekdo ni spoštoval prepovedi partizanskega poveljstva. Odtihotali se je po gozdu v Travnik. Morda je nehote izdal partizane. V gostilni na Kaplji — gostilno je imel v najemu krojač Žurga, ki je pozneje stopil v belo gardo — je gost z Belih vod povedal, da je v vasici »polna četnikov« in da se je komaj izmuznil, ker je bilo vse zastraženo. Tedaj so ljudje sprva partizane imenovali četnike. V gostilni je to slišal zagrižen hitlerjevec, Kočevar, organizator preseljevanja Kočevarjev na Štajersko. Brž je z gostilničarjem Žurgo sedel na motor in oddirjal na karabinjersko postajo, ki je bila le kakšnih 150 metrov daleč.

Brigadir karabinjerske postaje je bil najbrž zelo prestrašen, saj je novico takoj sporočil poveljstvu italijanske postaje v Velikih Blokah. Ze tisto noč je z Velikih Blok pridrel tovornjak z italijansko vojaško skupino, kazensko enoto. V Travniku se je ponovno spopadla s karabinjersko patruljo.

Karabinjerji so zavzeli položaje za vogali

hiš. Spopad se je začel okrog pol treh ponoči in je trajal do belega dne. Vse hiše so bile prestreljene in povsod razbite šipe. Trdno so mislili, da gre za boj med partizani in Italijani, ker so se čedalje močneje oglašali mitraljezi in minometalci. Se le ko se je zdaniilo, so se Italijani »sporazumeli«; pobrali so mrtve in ranjene. Potem pa začeli preiskovati hiše v lovu za partizani, saj jih je bilo sram priznati, da so se tolkli med seboj.

Vse odrasle moške so izgnali iz hiš in jih odgnali v gostilno k Lavriču. Tam so jih surovo pretepali. Medtem pa se je nekemu Italijanu pred Tonkovo hišo v snegu zataknila noga za karabinjerjevo puško. Karabinjerja so zjutraj odnesli od tam ranjenega. Zdaj pa je bila prav ta puška fašistom izgovor, češ da je partizanska, zato so Tonkovo ženo s šestimi otroki izgnali na cesto in zažgali hišo.

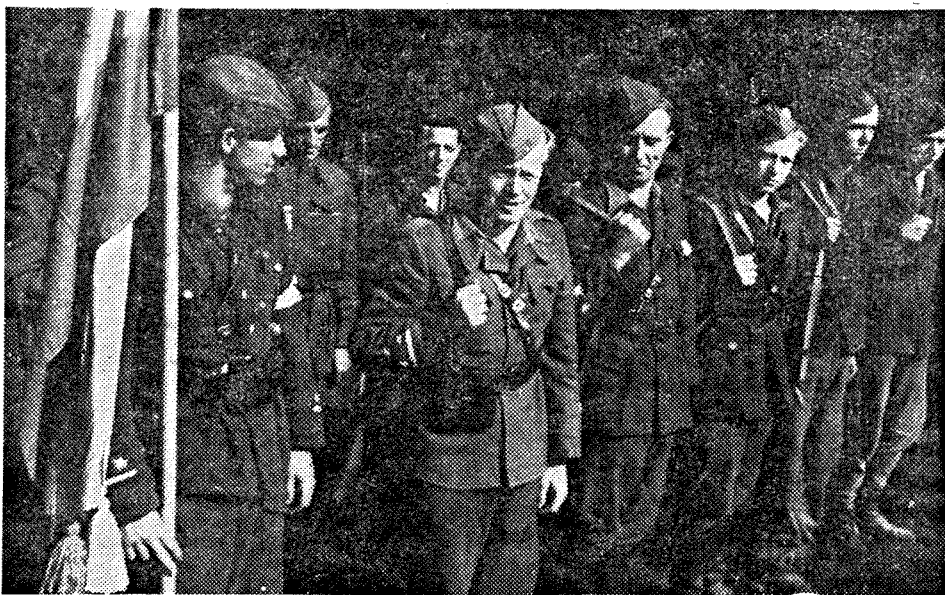
Moške so po pretepanju spustili domov, le Tonkovega gospodarja, Janezo Benčino, so pridržali. Prétrepali so ga do nezvesti, potem pa so ga polivali z vodo, dokler se ni zavedel, nakar so spet udirjali po njem. Ko so se moški vračali domov, je bila Tonkova hiša že v plamenu. Jože Benčina je spričo tega ogorčen naslovil glasno kletvico na Italijane. Ti pa so ga slišali in potem zasledovali. Skupina fašistov je pridivljala za njim v hišo. Pograbili so ga in ga odvedli nazaj v gostilno. Mater so pahnili iz hiše, nakar so zažgali še to hišo.

To sta bila domova med prvimi hišami, ki so jih okupatorji požgali na področju tako imenovane ljubljanske pokrajine.

Janeza in Jožeta Benčino so v gostilni še nadalje mučili. Tedaj so se znašli tudi nad Antonom Levstikom. Vse tri do nezvesti pretepane moške so odpeljali v Ribnico. Tonkova družina je ob požganem domu v snegu obupana čakala v negotovosti, kaj je z očetom. Medtem so na karabinjerski postaji vendar ugotovili, da je bila najdena puška orožnikova. To so sporočili v Ribnico, da so nedolžne moške izpustili.

Nadaljevanje prihodnjíč

fotografija z vprašajem

Borci na tej fotografiji verjetno pripadajo isti partizanski enoti, kakor tisti s fotografije, objavljene v prejšnji številki, ker so bili posneti z istim filmom. Zanima nas, kateri enoti pripadajo (brigada, bataljon, četa), kraj, kjer je bila fotografija posneta ter imena, priimki in partizanska imena za tovariše, ki jih boste prepoznali.

Spomin na zločin pri Prisjeki

»Slovensko zdravniško društvo s sekcijo za partizansko saniteto se klanja spominu padlih tovarišev, ki so jih pred 30 leti v tem kraju zverinsko pobili ustaši.

Res je bilo med NOB mnogo težkih dogodkov, a ta je eden od tistih nepozabnih tragičnih, ko so zahrbtni ustaši pobili zdraynika, medicince in vse bolniško osebje, težke ranjence, partizane in nedolžne prebivalce ter požgali bolnišnico in vso vasico.

Naših padlih tovarišev NE BOMO pozabili in NE SMEMO jih pozabiti, a tudi naša mladina MORA spoznatj zločinsko dejavnost ustašev!

Slava spominu naših dragih padlih borcev!»

Pavao Gvozdanović s Prisjeki pri Stojdragi očividec ustaškega zločina nad ranjenci v Prisjeki

POIZVEDBA

Severino Simonetti, doma v Istri, je bil anti-fašist in ob koncu leta 1943 so ga deportirali v Avstrijo. Njegov zadnji naslov je bil: S. S., Stamitz in Wutschein, pošta Fischeldorf in Kärnten. — Skofji Dvor na Koroškem. Ferarino Feruclo, ki je bil prav tako deportiran, je izjavil, da se je Simonetti med 4. in 6. novembrom 1944 pridružil partizanom, ki so imeli tedaj na Koroškem hude boje in jih je precej padlo.

Prosim vsakogar, ki bi kaj vedel o Simonettiju iz tistih dni, v kateri četi je bil, kje je padel in kje je pokopan, da to sporočijo na naš naslov glasila TV 15 v Ljubljani ali neposredno na naslov Simonettijevega nečaka: Petar Simonetti, sodnik vrhovnega sodišča BiH, Sarajevo, Ilićanska cesta št. 62.

Razkrinkana ustaška drhal

Naslednji primer je še eden izmed mnogih, ki dokazuje pravo naravo podtalnih, ustaških organizacij v tujini — organizacijo morilcev, ki strahuje z grožnjami nedolžne ljudi, preproste hrvaške delavce; toda ne le strahuje, marveč tudi zahrbtno mori. Značilno za Avstralijo pa je, da policija »ne more« odkriti hudodelcev. Ne le to: dopušča govorice, da »svovrainiki hrvatskih rodoljubov ubijajo rodoljubne Hrvate«.

Milomir Sretenović iz vasi Rti pri Dragačevem je delal kot klepar v tovarni karoserij v Sydneyu. Umrl je v skrivnostnih okoliščinah letos 9. julija. Njegovo smrt pojasnjujejo uradno, da se je obesil na dvorišču doma po grožnjah in trpinčenju — preganjali so ga avstralski ustaški teroristi. Po neuradnih ugotovitvah je bil Sretenović izredno delaven in izvrsten mojster svojega poklica, umorili pa so ga člani ustaške organizacije, nakar so ga obesili, da bi tako zbrisali sledove svojega hudodelstva, tako da bi se zdelo, da je napravil samomor.

Poličijsko sporočilo je zelo skopo. Kot vzrok Sretenovićeve smrti omenja: »samovoljno se je zadavil« (obesil) ob osmih 9. julija. Policija je v Sretenovićeve domu našla poslovljno pismo, ki v njem baže Sretenović omenja vzrok samomora.

Oblasti se sprva niso kdo ve kaj zanimalo za ta primer. Sretenovićeve smrti ni omenilo niti sydneyso časopisje. Toda zadnje čase, takoj po ustaškem napadu z bombo na turistično agencijo »Adriatic« v središču Sydneya in po grožnjah, da bodo nastavili bombo v našem konzulatu, je policija nenadno objavila podatke o »samomoru« Milomira Sretenovića; domnevajo, da se za Sretenovićevo smrtjo skriva početje ustaške organizacije.

Ustaši so odkrito grozili našemu delavcu, češ da ga bodo v domovino poslali — v krsti. Dopisnik zagrebskega »Vjesnika« Djerdje Ličina se je konec avgusta v Kato-

S temi besedami in lovorovim vencem slovenskega zdravniškega društva, ki se je pridružil vencem in cvetju pri spomeniku, smo se poslovlili od padlih borcev, zapisanih na spomeniku, ki so ga postavili Hrvati in občina Krško padlim Slovincem v Prisjeki, na hrvaški strani Gorjancev.

Spominske slovesnosti so se 17. septembra 1972 udeležili poleg zastopstva sekcije za partizansko saniteto pri SZD tudi zastopniki Novega mesta in Krškega ter svojci padlih borcev in nekaj vaščanov. Prisjeka je revna vasica s šestimi, ponovno zgrajenimi skromnimi hišicami.

V Prisjeki šte. 1, kjer je nekoč bila partizanska bolnišnica, so nam gostoljubni domačini postregli s slivovko in toplim ognjiščem. V Prisjeki šte. 2, kjer je takrat bila ambulanta, pa nam je sedanji gospodar PAVAO GVOZDANOVIĆ, takratni 13-letni deček, pripovedoval o dogodkih, ki se jih z grozo še vedno dobro spominja.

V sosednji vasi Novo selo so med NOB živeli simpatizerji ustašev. Njihova dekleta so prihajala »na zdravljenje« v ambulanto v Prisjeki; tako so lahko vse izvohunila.

Bolnišnica na eni strani ceste in ambulanta na drugi nista bili na prikladnem kraju, bili sta v kotlini. Nekaj tovarišev je ravnokar odšlo iskat primernejši kraj. Takrat pa sta — bilo je to 14. septembra 1942 — ob osmih zjutraj prišli iz Novega sela dve koloni, v vsaki kakšnih 20 mož. Ustaši iz Samobora so imeli nalog vse pobiti, tako partizane kot tudi civiliste. Kolono po zgornji cesti je vodil domačin iz Novega sela Tomo Juratovac, po spodnji cesti pa Petar Juratovac. Imeli so na glavah triglavke in so vodili na videz hudo ranjenega partizana.

Zdravnik dr. Stanko Černelc, medicinec Martin Malenšek in bolničarka Nataša Zgonc so »ranjencu« šli naproti. Takrat pa so ustaši sneli partizanske kape s peterokrako zvezdo, ujeli vse tri in jih zvezali na prostoru, kjer zdaj stoji spomenik. V vasi so najprej ubili stražarja, potem pa napadli hudo ranjene v hiši številka 1. Ranjenci so bili brez orožja in tako so ustaši vse postrelili. Potem so v seniku hiše šte. 4 ubili še druge ranjence. Živ je ostal le ranjenec, ki je imel nogo v mavcu: odviekel se je in se skril. To je bil gozdar Ciril, ki živi še danes.

Vaščani so zbežali ali so se skrili, če so le mogli. Ustaši so ujeli 58-letno Gvozdanovićevo babico, gnali so jo po vasi in spraševali, kje so še partizani. Odgovarjala jim je: »Ja ne znam«. Zbadali so jo z bajoneti, tako da je večkrat padla. Popolnoma onemoglo so jo nazadnje naslonili na neko hišo in jo z rafalom iz mitraljeza ubili. Njen vnuk, 13-letni Pavao, je iz svojega

ombi srečal z nekim bivšim članom ustaške organizacije, ki mu je povedal:

»Nedavno so v Sydneyu v njegovem stanovanju (a ne na dvorišču, vrtu, kakor omenja policija) našli mrtvega nekega fanta iz Jugoslavije. Ne vem, kako se piše, vem pa, da so se ekstremni hrvatski emigranti pogosto zanimali zanj. Grozili so mu že tedaj, ko sem bil še jaz med njimi. Fant je sklenil vrniti se v domovino. Ustaši so mu zaradi tega zagrozili s smrtjo. Našli so ga obešenega v kuhinji njegovega stanovanja, ob mizi, tako nizko, da se je s koleno dotikal tal. Bil je v močno krvavi srajci. Prepričan sem, da ne gre za samomor, kakor trdi policija, marveč za hudodelstvo ustašev.«

Ta človek tedaj ni vedel, kako se je pisala žrtev. Toda popolnoma jasno je, da je bil to Sretenović, saj se tedaj v Sydneyu ni obesil noben Jugoslovian.

Okoliščine Sretenovićeve smrti se pokažejo še bolj skrivnostne spričo tega, kar je Sretenović napisal v svojem zadnjem pismu svojemu bratu v Jugoslavijo. Pismo je bilo naslovljeno na starejšega Sretenovićevega brata Draganu in v njem je med drugim naslednje:

»Dragi brat, pred tretni meseci sem se končno odločil, da se vrnem v domovino. Prodal sem hišo in vse nepremičnine. Vsak dan pričakujem, da me bo poklical odvetnik zaradi izplačila. Tako bom odpotoval v rojstni kraj, brž ko dobim denar. Mislim, da bom vse opravil že v kakšnem mesecu dni, najdalje bi utegnilo trajati dva meseca. Malo težav je s prenosom denarja. Pred tednom sem se pogovarjal na našem veleposlaništvu. Dalj so mi nekatere nasvete. Dobil sem tudi tvoje pismo. Zelo me je razveselilo. Vidim, da bi rad prišel v Sydney. To bi ne bilo slabo! Če bi mogel urediti, da bi se vrnila skupaj, zelo bi me veselilo! Ne glede na to, kakorkoli se boš odločil, tu boš moral sporočiti vsaj tri tedne prej, ker si bom morda vzel dopust, ko bom dobil denar, to se pravi, da si bom ogledal Avstralijo, vsaj plovico, če že ne celotno.«

Jasno je torej, da se je Sretenović pripravljaj na odhod v domovino. Prav tako drži, da je z prodal hišo čakal na denar zanj. V pismu ni niti sledu o tem, da bi hotel napraviti samomor. Pismo ima datum 30. aprila 1972. Pisano je z mirno roko, kakor ne pišejo samomorilci. Toda v njem je tudi stavek, verjetno pripisan, ko je bilo pismo sicer že napisano: »Brat, nikar te naj ne skrbi, nisem več majhen in maloleten.«

Domnevati je treba, da je tedaj Sretenović že vedel za ustaške nakane. Po vsem tem, kar je dopisnik »Vjesnika«

Slovenski zdravniki v boju za svobodo

NOB

dr. Just Bačar

Rodil se je 2. novembra 1883 na Uhanjah pri Ajdovščini. Promoviral je januarja 1911 na Dunaju. Do 1929 je deloval v Gorici, kjer so ga Italijani kot zavednega Slovence preganjali. Med svojimi rojaki na Primorskem je delal na zdravstveno-prosvetnem področju in pri Goriški matici izdal nekaj poljudnoznanstvenih knjig. Leta 1929 se je preselil v Slovenijo in se kot zdravnik nastanil v Sentilju. Zadnja predvojna leta je hudo bolehal za pljučno jetiko. Hudo bolnega so Nemci leta 1941 zaprli in ga zadrževali v meljski vojašnici v Mariboru. S težavo so njegovi kolegi dosegli, da so ga premestili na pljučni oddelek splošne bolnišnice v Mariboru, kjer je kmalu zatem umrl.

skrivališča vse videl. Mrtva starka se je zrušila tako, da je padla na prag goreče hiše. Glava ji je zgorela in so svojci pokopali njeno truplo brez glave. Razen nje so ustaši ubili še njenega moža iz hiše šte. 2, kjer je bila nastanjena ambulanta, dva starca s številke 4, s številke 5 pa neko starko.

Ustaši so nato pobrali zdravniške potrebščine in skromno lastnino domačinov. Vse nakradeno in tri ujetnike so odpeljali v selo Brateli, od tam pa proti Sječevcu.

Kolono z naropanim blagom je na poti napadel bataljon 13. Proletarske brigade ter jim pobral plen.

Naše tri ujete tovariše so ustaši v Sječevcu, 3 kilometre oddaljenem od Prisjeki,

v naglici postrelili in vse tri skupaj zvezane pustili ležati pri mlaki blizu hiše Miloša Dejanovića, najstarejšega, še danes živečega prebivalca Sječevca.

Mrtvi partizani so dva dni ležali ob mlaki. Nato so domačinom naročili, naj jih pokopljejo. Ker pa je spet prišlo do boja med partizani in ustaši, jih niso mogli pokopati, ampak so jih odviekli v gozd in nato vrgli v bližnji prepad.

Ustaši so se dan po prvem napadu vrnili v Prisjeko in požgali še preostalo vas. Po vojni so vaščani svoje hiše ponovno zgradili. Oba izdajalca, Toma in Petar Juratovac, pa sta po osvoboditvi dobila zaslužen kaznen.

DR. BOŽENA GROSMA

zvedel v Sydneyu, je bila ustaška grožnja zelo resna, namreč, da ga bodo ubili, če bi se poskušal vrniti v Jugoslavijo. Na to je Sretenović opozoril tudi naš konzulat v Sydneyu; povedal je, da ga zadnje čase zasledujejo neznanci in mu nenehno grozijo.

Sretenović je dan pred svojo smrtjo telefoniral svojemu prijatelju Mihajlu Zariću. Rekel mu je približno tole:

»Oglašam se iz Katoombi. Prispej sem davi. Rad bi uredil nekatere stvari z nekim človekom. Čakam že več ur, a ga ni. Mislim, da bom tu prenočil.«

Toda Sretenović ni prenočil v Katoombi, marveč se je zvečer vrnil v Sydney. Odpeljal se je naravnost k Angležu, ki ima mehanično delavnico v Regens Parku. Hotel je, da bi mu popravil avtomobil. Vozilo je pustil v delavnici in se s taksijem vrnil domov. Ni izključeno, da se je sešel z neznancem na dogovorjenem srečanju v Katoombi.

Usodne noči Sretenovićevo stanovanje ni bilo razsvetljeno kot navadno. To trdijo njegovi sosedi, ki se je z njimi dobro razumel. Zjutraj pa so Sretenovića našli obešenega. Zato domnevajo, da Sretenović ponoči ni bil doma, marveč je bil do svoje smrti nekeje v mestu. V hiši ni bilo nobenih sledov, da bi se Sretenović branil ter s kom rval. Pač pa je bil v sobi po postelji in mizi razmetan denar. V sobi so tudi našli »poslovljno pismo«.

Sretenović se je odselil v Avstralijo pred sedmimi leti. Poprej je nekaj časa delal v ZR Nemčiji. V Sydneyu je delal kot karoserijski klepar. Tam je bil že nekaj mesecev ko se ga je prvič lotila ustaška organizacija. V tisti tovarni, kjer je delal Sretenović, je bilo tudi nekaj ustaških emigrantov. Sretenović je nekega dne na svojem orodju opazil vgravirano ustaško znamenje. Vprašal je, kdo je to storil (vgraviral znamenje). Oglašil se je neki mlajši Hrvat. Začel se je prepir. Tedaj so Sretenoviću prvič zagrozili.

Uradniki policijske postaje v Regents Parku v Sydneyu so opravili le uradni izvid Sretenovićevega trupla. Truplo so že tisto jutro, ko so ga odkrili, odpeljali v mrtvašnico, toda obducirali ga niso. Zdravnik je dal le strokovno mnenje, da gre za samomor, obešenje. Tako je nesrečni Milomir odnesel skrivnost s seboj v grob. Vendar v Sydneyu vlada prepričanje, da ne gre za samomor, marveč za umor. Morda bo skrivnost bolje razsvetljena, če bodo ustregli Milomirovemu bratu Draganu, ki zahteva, naj preiskavo o smrti njegovega brata prevzame Interpol.

(se nadaljuje)

SATURNUS

KOVINSKO PREDELOVALNA INDUSTRIJA
EMBALAŽA
AVTOOPREMA

Uprava: Ljubljana, Ob železnici 16; telefon: 313-666

Komercialni sektor: Ljubljana, Proletarska 4/II;
telefon: 314-477

Telex: Yu Saturn 31208

Telegram: Saturnus Ljubljana

p. p. 10

NAŠ PROGRAM:

Konzervne doze za prehrabeno industrijo

Pločevinska embalaža za prehrabeno, kemično, farmacevtsko in druge industrije

Pokrovčke za stekleno embalažo: alupo, aluvi, sapo, pano in kronske

Izdelki za široko potrošnjo: dekorativne škatle in pladnji ter razpršilci

Svetlobna opema za vozila: žarometi, svetilke in refleksi žarilci vseh vrst

Napisne ploščice: litografirane, eloksirane

Pločevinski reklamni plakati

SLOVENIJALES - LESNA INDUSTRIJA „JELKA“

Begunje pri Cerknici

izdeluje:

serijsko pisarniško opremo — dnevne sobe
in jedilne garniture — ladijski pod, zaboje,
jelov žagan les

PODJETJE ZA KOMERCIALNO IN TURISTIČNO PROPAGANDO

E P — EXPORTPROJEKT

Ljubljana, Cankarjeva 4

Osnutki in izvedba prospektov, katalogov, poslovnih tiskovin in plakatov.
Oprema sejenskih Standov razstav, interierih neonski napisi
komercialna, industrijska, turistična fotografija v vseh tehnikah
Oglasna služba strokovni nasveti in programiranje ekonomske propagande.

GOSTINSKO PODJETJE

»ŠESTICA«

Ljubljana, Cankarjeva 2

vabi cenjene goste

delovne ljudi na okrepčilo v Samopostrežno restavracijo, restavracijo »Šestica« in »Pod Lipo«
na hladno in tople prigrizke in pristne pijače

Našemu gostu smo vedno pripravljem posrčki z vsem, kar želi ob hitri in solidni postrežbi.

EHNIK

SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE IZ SKOFJE LOKE

projektira in gradi vseh vrst objektov visokih in nizkih gradenj in priporoča
svoje kvalitetne izdelke.

E G Z — Embalažno grafični zavod
ŠKOFJA LOKA

- izdelovanje embalaže
- tiskarske storitve
- plastika in knjigovoznica

Za cenjena naročila se priporočamo.

Gradbeno podjetje

»BEŽIGRAD«

LJUBLJANA, Podmilščakova 24

izvaja visoke in nizke gradnje — za cenjena naročila se priporočamo

OBRATNO PODJETJE

»SLOGA«

MOSTE PRI KOMENDI

opravlja vsa mizararska in tesarska dela — izdelki naše galanterije so vam
vedno na razpolago.

Zaradi svoje solidnosti vam ne bo žal pri naročilih.

Se priporoča delovni kolektiv.

Novo mesto trubarjeva 2

telefon 21-489

žiro račun 521-3-125

se priporočamo s svojimi obrati:

- instalatersko-kleparski
- centralna kurjava
- vodovod
- klima
- stavbno kleparstvo
- RTV servis

TAPETDEKOR

Ljubljana, Borutova 3

- montaža neslišnih karnis
- tapetniški izdelki vseh vrst

**KDO PREJME
ROČNO URO?**

Za mesec september podeljuje-
mo na osnovi 29. IX. t. l. oprav-
ljenega zrebanja ročne ure temle
našim naročnikom:

Kukovičič Janezu, Vel. Dol.
33 — 68282 p. Koprivnica pri Bre-
stani;

Kerenčič Cirilu, Jastrebeci 8
— 66276 p. Kog in

Kolarič Milanu, Stuki 18 —
62250 Ptuj.

Vsi trije prejmejo moške ročne
ure po pošti.

K prijatnemu presenečenju še
naše iskrene čestitke.

Uprava »TV 15«

Ponosna sem nanju

SPOMINI ANE IN IVANA HRASTA Z LIVKA

Bila je vojna, sta mi pripovedovala stara mama in stari ata. Nekega dne je na okno potrkal partizanski kurir. »Ivan, pripravi se, na pot bo treba!« je rekel. »Ivan, kaj bo z nami?« je v solzah vpraševala stara mama. Za krilo sta se je držala štiri in petletna sinček in hčerka (to sta bila moja mamica in striček), na jesen pa je pričakovala še enega malčka. »Ana, korajža velja!« jo je pozdravil in že se je izgubil v temi. »Slovo ni bilo lahko, a vedel sem, kaj je moja dolžnost,« je še pripomnil stari oče in besedo prepustil svoji življenjski družici.

Za staro mamo so se začeli hudi dnevi. Okolica je bila polna Italijanov in že drugi dan so prišli nadnjo. »Kje imaš bandita?« so kričali. In tako se je dogajalo iz dneva v dan. Nekega dne so ji celo zagrozili, da bodo vso družino odpeljali v rabsko taborišče. Že čez nekaj dni so v vas pripeljali kamioni, polni italijanskih vojakov. Da bodo izselili

sumljive ljudi, so govorili. Med prvimi je bila na vrsti družina mojega dedka, Ivana Hrasta. Njegova žena Ana se je uprla, zgrabila otroka in se usedla na tla. »Nikamor ne grem, doma nočem umreti!« je ponosno dejala. Trpeča in noseča žena se je Lahom vendarle zasmilila. Umaknili so se, ne da bi odpeljali njo in njeno družino.

Nedolgo zatem je kurir iz Žužemberka prinesel pismo. »Ana, potrpi, kmalu bo konec gorja in spet bomo skupaj,« ji je pisal Ivan.

Dnevi so tekli. Stara mama je zvedela, da so bili v Žužemberku in okolici hudi boji. A od tistega zadnjega pisma o starem atu ni bilo ne duha ne sluha. Septembra je rodila še eno hčerko. Težko je morala delati, da je preživljala sebe in otroke. Pa tudi partizanom je pomagala, če je le mogla. Med kurirji se je razširila novica, da je Ivan padel. Težko bi z besedami opisala, kakšna žalost je zavladala v hiši. Samo misel, da mora skrbeti za nedorasle otroke, ji je dajala moči.

Italija je kapitulirala, a vojne še ni bilo konec.

Nekega večera je stara mama ravno spravljala otroke spat, ko je nekdo potrkal na okno. Hudo se je prestrašila, saj je tisti dan kurir že prišel in tudi odšel. »Ana, odpri!« je nekdo tiho ponovil. Bil je glas njenega moža. S tresočo roko je odgrnila zaveso na oknu in zagledala suh in zaraščen Ivanov obraz. V objemu sta pozabila na prestano trpljenje.

Se danes živita Vanacova mama in ata v prijazni vasi Livek pod Matajurjem; bolehnata in stara sta že, a dobre volje jima nikoli ne zmanjka.

Ponosna sem na dedka in babico!

NADJA MAVRIČ

Mi, mladi Cankarjeve brigade, stojimo na Gričku, pred spomenikom NOB. Poleg nas stojijo nekdanji borci Cankarjeve brigade. Mi, mladi, jim obljublamo, da se bomo borili za svoje ideale: da bomo vsak trenutek pripravljeni braniti meje naše domovine. — (Naslovna stran kartice in besede, ki nam jih je s pohoda Cankarjeve brigade namenila Natalija Kajin iz Bele krajine.)

TV-15
za
mladino

TEKMOVANJE V POZNAVANJU
KMEČKIH UPOROV

Razpis

Glede na to, da se je sicer posrečilo vključiti v kiparsko kolonijo »Od Gubca do Lacka« v Vidmu ob Ščavnici večje število mladincev, ne pa tudi pionirjev, smo se odločili storiti vse, da pionirje v čim večjem številu vključimo v tekmovanje v poznavanju zgodovine kmečkih uporov.

V Sloveniji je sedaj prvič, da zgodovinski krožek neke šole razpisuje tekmovanje o tistem obdobju naše zgodovine, ki je bilo pred narodnoosvobodilnem boju najbolj slavno.

Zgodovinski krožek osnovne šole Videm ob Ščavnici to pobudo danes ponavlja v prepričanju, da jo bodo podprla vsa vodstva osnovnih šol, kakor tudi druge prosvetno-kulturne ustanove v Sloveniji. Le tako pričakujemo, da bo tekmovanje množično in tudi uspešno.

Kot je bilo že omenjeno, smo študijsko gradivo omejevali na prispevek prof. dr. Boga Grafenauerja »Štirje veliki kmečki upori« v knjižici »Od kmečkih uporov do slovenske državnosti« (izdala založba »Obzorja« v Mariboru) in na razpravo »Štatenberg in kmečki upor« prof. dr. Jožeta Koropca v časniku za zgodovino in narodopisje, katerega založnik je ista založba.

Rok za dostavo najbolj ocenjenih nalog je 31. 1. 1973, tekmovanje pa bo prek televizije 6. 5. 1973.

MLADI NOVINARJI SO SE ZBRALI
V TREBNJEM

Srečanje

Dne 22. in 23. septembra so se v Trebnjem zbrali pionirji — dopisniki. To so fantje in dekleta iz vseh koncev in krajev Slovenije, ki imajo veselje do pisanja in ljubijo slovensko besedo. Pišejo v razne časopise, mladinske liste in šolska glasila. Njihova želja je bila, da se med seboj spoznajo in spoprijateljujejo. Trebanjci pa smo se potrudili, da bi se mladi novinarji pri nas kar najbolje počutili.

Z nami so praznovali tudi petinsemdesetletnico našega rojaka in pesnika Pavla Golie. Ogledali so si razstavo literarnih del, šolskih glasil in del likovnih samorastnikov. V soboto je bila proslava, na kateri so podelili priznanja šestim najboljšim šolskim glasilom. Na gradu naj bi bile v vzpodbudo mladim ustvarjalcem za nadaljnje pisanje. Na tej priložnosti so razglasili tudi zlate knjige. Od slovenskih pisateljev sta dobila to visoko priznanje Anton Ingolič za »Gimnazijko« in že pokojni Janez Jalen za »Bobek«. Na koncu je bil pogovor z nekaterimi književniki, v katerem so sodelovali: Anton Ingolič, Ivan Potrč, Ivan Minatti in Leopold Suhodolčan.

Ponosni smo, da smo imeli čast sprejeti pionirje dopisnike. Upamo, da jim je bilo pri nas prijetno in da bodo naš kraj ohranili v lepem spominu.

VANJA GOLE

Med ilegalci v okupirani Ljubljani je bila tudi moja mamica, z ilegalnim imenom Nadja. Leta 1942 je prevzela oskrbovanje nekaterih ustanov, kot univerzitetne knjižnice in muzeja, ter nekaterih voditeljev narodnoosvobodilnega gibanja s tiskanimi izvodi ilegalnih časopisov, brošur in lepakov. Danes bi temu rekli obvezni izvod vsega, kar so tiskali v ilegalnih tiskarnah in ciklostilnicah. Gradivo je dobivala na javki pri Ivanki v Krojaški ulici, kjer je bilo primerno skrito in neopazno stanovanje.

To, kar bi vam rada povedala, se je zgodilo v zgodnjih jutranjih urah leta 1942. Ustavila jo je soseda in ji povedala, da je v Ivankinem stanovanju italijanska zaseda in da naj se zato vrne, sicer bo prepozno. Mamica je odhitela po stopnicah navzdol. Na ulici je prestrešla še dve dekleti in ju opozorila, potem so stekle vsaksebi. Tudi druge so pravočasno obvestile o nevarnosti in preprečile večjo nesrečo.

Zvečer je vsa utrujena prišla domov. Sredi noči jo je zbudila grozna misel. V Ivankini kleti je pustila naslove, kamor je odnašala tisk. Ni in ni mogla dočakati konca policijske ure; mama jo je komaj zadržala, da ni šla ven, še preden je bilo to dovoljeno. Zgrozila se je namreč ob misli, da bi lahko našli njej zaupane naslove in zapri ter verjetno tudi pobili vse za osvobodilno gibanje tako važne in dragocene ljudi. Stekla je naravnost v ključavničarsko delavnico na Resljevi cesti oziroma v Kolodvorski ulici. Ta delavnica je bila na nekem dvorišču, med dvema cestama. Bila je zelo primerna za njihovo delo, predvsem zaradi dvojnega izhoda. Tu je delal Peter Lešnjak. Zaposlen je bil kot ključavničar. V glavnem je delal za potrebe Centralne tehnike. Povedala mu je, kaj se ji je zgodilo. Lepo ji je potem rekel, da mora

vsak sam popraviti napako, ki jo naredi. Na to je bila pripravljena. Dal ji je novo ključavnico in močne klešče ter jo poučil: »S kleščami odščipni ključavnico, se splazi v klet, vzemi naslove, natakni novo ključavnico in odidi.«

Tako ji je povedal Peter.

Na videz preprosto, boste rekli. A ne smete pozabiti, da so stanovanje v Krojaški ulici Italijani ne le obiskali, ampak tudi zasedli. Stanovanje je bilo res v drugem nadstropju, s tem pa še ni bilo rečeno, da sovražniki niso še kje drugje. Pohitela je. Previdno in tiho je stopila na hodnik. Srce ji je bilo tako močno, kot bi zunaj po cesti že slišala korake italijanske patrulje. V veži je nekoliko počakala, da bi se za silo umirila in razgledala. Na kletnih vratih je visela obešanka. Torej še ni bilo obiskov, se je oddahnila. Vzela je klešče in jo z vso močjo odščipnila. »Resk!« se je izdajalsko razleglo po veži. Za trenutek je počakala in prisluhnila, če od kod ne prihaja kaj sumljivega. Potem se je premaknila in previdno po stopnicah stopila v klet. Luči si ni upala prižgati. Po občutku je tipaje poiskala prostor, kjer je prejšnji dan pustila naslove. Še so bili tam. Vtaknila jih je v žep. Hitro je zaprla vrata, obesila novo ključavnico, spravila orodje in že je držala za ključke vežnih vrat. Prevečala jo je ena sama misel: ven in čimprej ven iz tega nevarnega prostora!

Ko je stopila skozi vrata, je bilo za njo že pol uspeha. Bežen pogled na desno in levo, potem pa jo je mahnila proti Ljubljani. Ko se je na koncu ulice še enkrat ozrla, je imela kaj videti. Od Mestnega trga po Krojaški so prihajali Italijani. Verjetno z nalogo, da izmenjajo vojake v zasedi ali da še bolj natančno pregledajo prostore Ivankinega stanovanja. Toda to je ni zanimalo več, naslovi so bili v njeni torbici. Nasmehnila se je in pohitela novim nalogam in nevarnostim naproti.

DARKA PETANČIČ

kramljanje

Draga Milena!

Najprej hvala za objavljeno pismo in darilce. Nisem vedela, kako bi se vam zahvalila, da bi bilo prav. No, pa sem sklenila, da bom postala stalna sodelavka mladinske strani v časniku »TV 15!«.

Kje naj začnem?

Imela sem srečo, da sem večji del počitnic preživela pri stari mami in starem atu na Primorskem, na Livku nad Kobaridom. Preživela sem res lepe in zanimive dneve. Mnogo je bilo zabave, pomagala sem pri delu in tudi pogovarjali smo se veliko. Dedek in babica sta se najraje ustavljala pri spominih na vojne dni. »Mladi morate vedeti, kako hudo je bilo takrat,« sta

govorila. Marsikaj sem zvedela, zgodbo »Slovo ni bilo lahko« pa mi je ostala najbolj v spominu. Zato sem jo zapisala in tudi poslala.

Se enkrat se vam lepo zahvaljujem, babico in dedka pa prek »TV 15!« lepo pozdravljam.

Iskrene pozdrave!

NADJA MAVRIČ,
Poljče 6

64274 Begunje na Gorenjskem

Draga Nadja!

Kaj bi ti povedala drugega kot to, da si se mi zahvalila na način, ki mi je najbolj pri srcu. Lepo pozdravljena!

MILENA

Spoštovana urednica!

Gotovo nisem edina, ki se vam prvič oglašam. Pred nedavnim mi

je prišel v roke vaš časnik. Čeprav sem zanj že slišala, nisem mislila, da v njem toliko lepega piše. Zato sem se odločila, da vam tudi jaz kaj pošljem. Napisala sem prispevek »Spomini živijo«. Vesela bi bila, če bi mi ga objavili. Če ga ne boste, se bom drugič še bolj potrudila. Sicer pa, še prav dobro ne vem, kaj vse se lahko piše v vaš list.

Lep pozdrav!

ZDENKA ŠUBIČ,
Gorenja vas

64224 Gorenja vas

Draga Zdenka!

Poslala ti bom nekaj števil »TV 15«, pozorno jih preberi in videla boš, da ti snovi za pisanje še dolgo ne bo zmanjkalo.

Lepo pozdravljena!

MILENA

Želja

Veliko let je že minulo, kar so se na naši zemlji odigrali hudi boji druge svetovne vojne, a spomini nanje še vedno živijo. Kako bi se človek ne spominjal časov, ko je bil zanj vsak trenutek usoden! Naš narod ni stal križem rok, temveč je pogumno stopil na branik domovine. Toda svobode si nismo priborili kar tako, terjala je veliko žrtev. Da, trpel je naš narod in prelil mnogo krvi, dokler ni dosegel tistega, kar je želel. Nihče ne ve, kaj nas še čaka, in o tem tudi neradi premišljujemo. Usoda je nemila in včasih nepravilna. Želja nas vseh je, da bi na svetu vedno vladal mir in ljubezen do tega, kar imamo.

ZDENKA ŠUBIČ

ZASLUŽITI SO HOTELI NA RAČUN POPLAV

Na območju Slovenije in Baranje je mogoče dobiti cement samo po tajnih kanalih in po ceni, višji od tržne. Skupina tihotapcev je namreč ugotovila, da se da zaradi poplave tudi zaslužiti.

Prvo tihotapsko verigo so pretrgali v Osijeku, kjer so na postaji zaplenili nekaj vagonov cementa še predno so ga tihotapci utegnili razvoziti. Tržni inšpektorji občine Vinkovci so odkrili skupino, ki se je poskušala obogatiti ob tuji nesreči. Prijeli so Ivana Lasića iz Lišnice, ki je Vinkovčanom ponujal cement po 1,20 din za kilogram. Zaplenili so mu 96 stotov cementa. Zaplenjeni cement so inšpektorji prodali po 0,65 din za kg. Zaplenili so tudi 19 ton cementa v hiši Tadija Orlovića, ki je prodajal cement po dvojni ceni.

Vjesnik — 28. IX. 1972

POLOŽAJ DOLŽNIKOV

Franc Braniselj je v Zvezni skupščini povedal tole: Predpisi o nelikvidnosti omogočajo velike špekulacije. Bilo bi celo dobro, dobro plačati strokovnjake za špekulacije in zvedeti, kako se na vse načine da izigravati predpise. Navedel je primer svojega podjetja, kateremu je dolžnik ponudil gotov denar pod pogojem, da mu odpiše 30 odst. dolga in da mu v prihodnje dobavlja blago. Nesmisel te ponudbe je v tem, da je žiro račun našega dolžnika globoko blokiran in mi smo morali sprejeti to, v bistvu kriminalno ponudbo, ker vemo, da po legalni poti ne bi prišli do svojega denarja, s prisilnim izterjevanjem pa bi zgubili še več.

Ekonomika politika — 25. IX. 1972

VEČINO DOLGOV PORAVNALI

Po podatkih službe družbenega knjigovodstva so do konca junija 1972 upniki iz negospodarstva poravnali 5.289,5 milijona dinarjev svojih obveznosti do gospodarstva, to je 69 odst.

V Bosni in Hercegovini so dolgovali gospodarstvu 849,7 milijona dinarjev, vrnili pa so 798,3 milijona (skoraj 94 odstotkov). Ti dolgovi so v Črni gori znašali 179,2 milijona (vrnili 65,7 odst.), na Hrvaškem 2.137 milijonov (vrnili 58,5 odstotkov), v Makedoniji 393,8 milijona (vrnili 88,4 odstotkov), v Sloveniji 552,2 milijona (gospodarstvu vrnili 97,6 odstotkov) in v Srbiji s pokrajinama vred 3.542,7 milijona (vrnili 63,1 odstotka).

Delo — 28. IX. 1972

ČEPRAV DENAR JE — SO BREZ NJEGA

Kljub mnogim ekonomskim težavam in nevarni nelikvidnosti je v skladu za hitrejši razvoj nezadostno razvitih republik in pokrajin, od 1. aprila letos zbranih 700 milijonov dinarjev. Ta vsota narašča še iz dneva v dan. Toda razdeliti neposrednim uporabnikom, se pravi investitorjem in proizvajalcem, je še ne morejo, ker pač še ni urejen spor zaradi zahteve Bosne in Hercegovine, da ji zvišajo finančna sredstva iz tega vira.

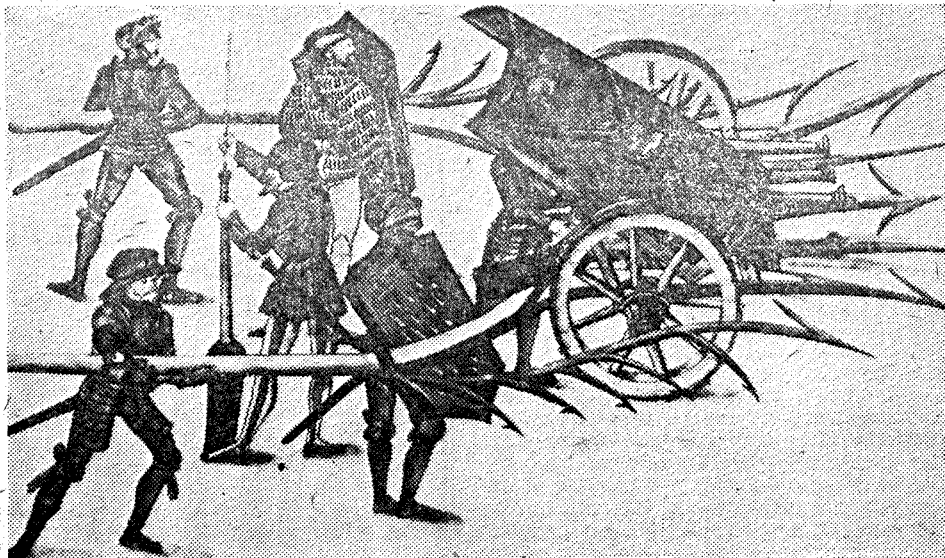
Borba — 27. IX. 1972

VIJUGASTA POT

Pred tremi leti je književnik Miodrag Bulatović napisal televizijsko dramo, katere prizorišče je Črna gora. Ker je beograjska televizija dramo sprejela, ni pa je želela realizirati, je Miodrag Bulatović besedilo prodal nemški televiziji. Nemci so dramo posneli, in to prav v Črni gori, ter jo posredovali svojim gledalcem. Zdaj so odgovorni ljudje na beograjski televiziji dramo odkupili tudi za naše območje.

Nedeljski dnevnik — 1. X. 1972

Predniki mitraljeza

Francoski »ribaudequin« iz 14. stoletja, zavarovan s ščitom in ostmi

Vojaški tehniki se nikdar niso zadovoljili z orožjem, naj je bilo še tako dobro. Nenehoma so ga izpopolnjevali ali iskali kaj novega. Tako je bilo tudi s strelnim orožjem. Ze zelo zgodaj so hoteli izdelati tako puško, ki bi omogočala po želji posamezne ali za-

Jana
sodoben ženski tednik

poredne strele. S tem bi sovražniku prizadejali večjo škodo z manjšim številom vojakov.

Charles Oman zatrjuje, da so bili Angleži po Edvardu III. prvi, ki so uporabljali pripravo, s katero so lahko izstrelili skoraj hkrati vrsto strelcev. To se je menda zgodilo leta 1339 v vojni s Francijo. To strelno pripravo so Francozi imenovali »ribaudequin«. Orožje je bilo v bistvu zelo preprosto: v vodoravni vrsti nameščene cevi, pritrjene na dvokolesno lafeto. Nad cevmi, sredi lafete, je bil pribit lesen ščit, ob tem pa še večje število sulic. Vozilo so potiskali naprej z dvema ojnica. Če je bilo potrebno, so najprej izstrelili vso salvo, nato pa še pogladi s sulicami naježeno vozilo med sovražnike. Najbrž smemo govoriti tudi o prvem zarodku ofenzivnega tanka.

Proti koncu 14. stoletja je Antonio della Scala, gospodar Verone, dal izdelati sedem primerkov tega orožja. Potreboval ga je za vojno proti Carrarčanom. Njegovo orožje je imelo kar 144 cevi, ki so jih polnili od zadaj. Cevi so bile nameščene v treh vrstah. Nad njimi je bil pritrjen štirioglat stolpec. V vozilo so morali vpreči štiri močne konje. Kaže, da strašna naprava ni bila kdove kako učinkovita. Njen domet je bil kratek. Spreten fračar je lahko zadel cilj na dosti večjo razdaljo. Tudi nastavitve v pravo smer ni bila mogoča. Topničarji so enostavno usmerili cevi proti sovražnikovim vrstam in z molitvijo prosili boga, da bi jim pomagal zadeti sovražnika.

Šele v začetku 16. stoletja so takšne strelne »orgle« dočakale prve izpopolnitve. Razvoj tehnike, čeprav skromen, je omogočil uporabo večjih in močnejših cevi, s katerimi je bilo moč streljati dlje in natančneje. Povečali so tudi število cevi, ki so jih kot prej razporedili v več vrstah drugo nad drugo. Zaradi takšne oblike se je orožja oprijelo ime »orgle«. Uporabljali so jih za obrambo utrjenih položajev, redkokdaj pa za napad, ker jih je bilo težko premikati.

Kaže, da je »orgle« med prvimi uporabil francoski kralj Franc I. leta 1515 pri Marignanu v Italiji. Med vojaki na nasprotni strani, ki so bili dotlej vajeni v glavnem le hladnega orožja, so povzročile pravo paniko. Vraževnost in neznanje sta tedaj vlada-

la tudi med mojstri topničarji, ki so se edini spoznali na balistiko. Prepričani so bili, da je moč streliva v prvi vrsti odvisna od tekočine, s katero je treba pomešati trdne sestavine smodnika. Vodi in alkoholu niso posvečali posebne pozornosti, pač pa urinu. Boljši je bil urin človeka, ki je pil vino, kot tistega, ki je imel raje pivo. Škofovskemu urinu so prisojali čudežno moč. Navadni vojaki so imeli strelno orožje za hudičevo orodje. To so sklepali po ognju in žveplenem dimu, ki sta se sproščala ob eksploziji.

V 17. stoletju je izdelovanje strelnega orožja prestalo preizkusno stopnjo. Namesto obrtnikov so ga začele izdelovati državne tovarne. V papeški državi je vojska prevzela v oborožitev tudi »orgle«. Zgodovinar Ufano pravi, da so v Angelskem gradu v Rimu imeli top s petimi cevmi, ki je lahko izstrelil vse krogle (težke po tri funte) hkrati ali pa posamično.

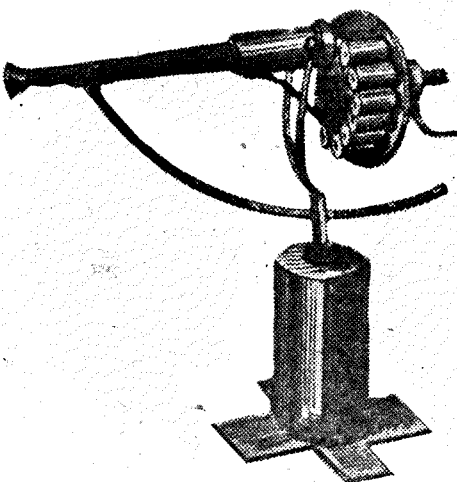
V 18. stoletju so na orgle skoraj pozabili. V tem času pa so izpopolnili vžiganje smod-

nika s pomočjo kresilnega kamna, in to je vojaške strokovnjake spodbudilo, da so izpopolnili večstrelno orožje. Vendar niso znali rešiti vprašanja, kako doseči zaporednost strelcev. Streljanje ni bilo postopno. Šele Anglež James Puckle je v načelu uredil zadevo. Orožje je opremil z bobnom kot pri revolverju. Boben je vrtel z ročico. To je bil »revolverski top«. Priprava je bila dokaj zapletena in ne posebno učinkovita.

Več sreče je imel s to zamisljo Američan Ripley kakih sto let pozneje. Izdelal je revolverjski top z več cevmi, ki so se vrtele, medtem ko je bil boben pritrjen na podnožje. Vendar je izpraznjeni boben mogel takoj zamenjati s polnim in s tem je omogočil večjo hitrost streljanja.

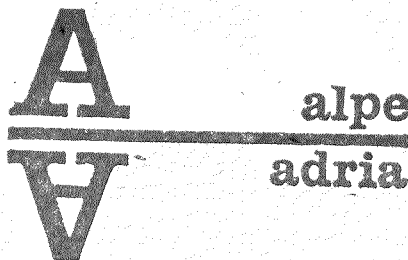
Kljub temu pa »orgle« še niso delovale zadovoljivo. Smodnika niso znali izboljšati. V ceveh so se nabirali ostanki, ki jih je bilo treba po krajšem času odstraniti. Te nevarnosti so se zavedali, vendar niso pomislili na izboljšanje smodnika, marveč so raje iskali nove načine izstrelitve.

Skot James Watt je leta 1805 predlagal uporabo vodne pare, ki naj bi nadomestila smodnik. Francoski general Girard se je te zamisli oprijel in dal izdelati orožje z vrtljivimi cevmi. Topovsko podnožje na kolesih je opremil s parnim kotlom in šestimi puškinimi cevmi. S pomočjo zelo zapletene priprave je izstrelil vložil v zadnji del cevi.

»Revolverski top«, izdelan v Rusiji v 18. stoletju

POTUJTE IN LETUJTE Z VAŠO

V JESEN 72

— 3 dni weekend izleti
BEOGRAD—DJERDAP—TURNU SEVERIN
od 29. 9. vsak petek, soboto in nedeljo

— 7 dni JASNA pod CHOPKEM ČSSR — smučanje
od 26. 11. do 2. 12.

— 5 dni KRIMML — AVSTRIJA — smučanje
od 28. 11. do 3. 12.

— 5 dni ČESKI GRADOVI — PLZENSKO PIVO — PRAGA
od 29. 9. do 3. 12.

— 4 dni BLATNO JEZERO — BUDIMPEŠTA
od 29. 11. do 2. 12.

— za kolektive pripravljamo posebne programe

— da se boste lažje odločili se obrnite na
TURBIRO, Masarykova 14, telef. 315-092, 313-451.

V LJUBLJANI, KRANJU, CELJU,
MARIBORU, NOVEM MESTU,
POSTOJNI, AJDOVŠČINI
IN PIRANU

